

Institutionen för socialt arbete

Att matcha behov med insatser
- En kvalitativ studie om socialsekreterarens
handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relationer

SW2227 Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 30 hp
Scientific Work in Social Work, 30 higher education credits
Masternivå
HT 19
Författare Amez Kader
Handledare Viveka Enander

ABSTRACT

Title: To match needs with support interventions – A qualitative studie about the social workers discretion working with domestic violence.

Author: Amez Kader.

The purpose of this study was to study how social workers work with domestic violence within Gothenburg City's Social Services. Focusing on the amount of available discretion to match needs with support interventions. The study's aim was to answer following research questions: 1) How is it possible to separate the needs of those who are vulnerable of violence from the perspective of social workers and how can it be understood in relation to interventions which are offered to those who are vulnerable of violence? 3) How much discretion do the social workers experience they have to match needs with support interventions? Eight social workers within individual- and family care in Gothenburg City participated in qualitative semi-structured interviews. The theoretical stances have been Maslow's needs hierarchy and the term discretion. Results showed that social workers experience that those who are vulnerable of violence can have many needs and that the need can differ depending on the person's situation. Needs that those who are vulnerable of violence is e.g. to be seen and heard, financial support, protected residence and communicative support. The social workers also experience that those who are vulnerable of violence need certain help but those who are vulnerable of violence deny or do not see it. Furthermore, the social workers experience the offered support interventions are based on the needs of those who are vulnerable of violence. Support interventions that the social workers can possibly offer are e.g. communicative support, different sorts of residence such as protective, municipal or through a contact person. In addition, the social workers experience that there are some support interventions missing from the long-term support, residence allowing pets as well as residence with staff that has interdisciplinary knowledge. The lack of these support interventions contributes to that the social workers cannot fulfill the needs of those who are vulnerable of violence and that there is a risk of having these individuals come to harm. The social workers have great discretion to match needs with support interventions concerning "self-evident" cases. I.e. "typical" cases of violence in domestic relationships, in which violence is apparent, and social workers know how a social worker will go about an emergent situation according to available interventions. They express being able to widen their discretion by motivating their decisions. The discretion is limited concerning those who are vulnerable of violence in several, problematic aspects. Social workers lack discretion when management disagree with them whilst organizational finances affect their discretion negatively.

Keywords: Social worker, domestics violence, discretion, needs and supports.

SAMMANFATTNING

Titel: Att matcha behov med insatser – En kvalitativ studie om socialsekreterarens handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relationer.

Författare: Amez Kader.

Syftet med denna studie var att studera hur socialarbetare arbetar med våld i nära relationer inom socialtjänsten i Göteborg Stad. Fokus har varit på vilket handlingsutrymme de upplever att de har att matcha behov med insats. Studien har utgått ifrån att besvara följande frågeställningar: 1) Hur går det att skilja de våldsutsattas behov från socialarbetarnas perspektiv och hur kan det förstås i relation till de insatser som de våldsutsatta erbjuds? 2) vilket handlingsutrymme upplever socialarbetarna att de har för att kunna matcha behov med insats? Åtta socialsekreterare inom individ- och familjeomsorg i Göteborgs Stad har deltagit i form av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. De teoretiska utgångspunkterna har varit Maslows behovstrappa och begreppet handlingsutrymme. Resultat visade att socialarbetarna upplever att de våldsutsatta kan ha många behov och att behovet kan skilja sig åt utifrån vilken situation den person man möter befinner sig i. Behoven som de våldsutsatta kan ha är exempelvis att bli sedd och lyssnad på, ekonomiskt bistånd, skyddad boende samt samtalsstöd. Socialarbetarna upplever även att de våldsutsatta kan ha behov av hjälp som inte de våldsutsatta ser och förnekar. Vidare upplever socialarbetarna att insatser som de kan erbjuda de våldsutsatta är beroende på vilket behov som den våldsutsatta har. Insatser som socialarbetarna har möjlighet att erbjuda är exempelvis samtalsstöd, boende i olika former som exempelvis skyddad boende, kommunalt kontrakt eller kontaktperson. Socialarbetarna upplever även att det saknas en del insatser i form av det långsiktiga stödet, boende med möjlighet till husdjur samt boende med personal som har mångsidig kunskap. Avsaknaden av dessa insatser bidrar till att socialarbetarna inte kan uppfylla de våldsutsattas behov samt att de våldsutsatta riskerar att fara illa. Socialarbetarna har ett stort handlingsutrymme för att kunna matcha behov med insatser, när det gäller ”glasklara” ärenden. Med detta menar socialsekreterarna att det är ”typiska” våld i nära relations ärenden, där våldet är tydligt och, där man vet hur man i en akut situation ska gå tillväga utifrån insatserna som finns. Socialarbetarna beskriver att de kan utvidga sitt handlingsutrymme genom exempelvis motivera sina beslut. Handlingsutrymmet är begränsat när det handlar om att de våldsutsatta har flera problematik. De saknar handlingsutrymme när arbetsledning inte är överens med de samtidigt som ekonomi inom organisationen kan påverka deras handlingsutrymme negativt.

Nyckelord: Socialarbetare, våld i nära relationer, handlingsutrymme, behov och insats.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	BAKGRUND	1
1.2	PROBLEMFÖRMULERING	4
1.3	SYFTE	5
1.3.1	Frågeställningar	5
1.4	BEGREPPSDEFINITION	5
1.4.1	Mäns våld mot kvinnor	6
1.4.2	Våld i nära relationer	6
2	TIDIGARE FORSKNING	8
2.1	ÖVERGRIPANDE FORSKNINGSLÄGE	8
2.2	VÅLDSUTSATTAS BEHOV	9
2.3	HJÄLPINSATSER FRÅN SOCIALTJÄNSTEN	10
2.4	HANDLINGSUTRYMME	11
2.5	VÅLDSUTSATTAS UPPBROTTSPROCESS	12
3	TEORI	13
3.1	MASLOWS BEHOVSTEORI	13
3.1.1	Kritik mot Maslows behovsteori	14
3.2	HANDLINGSUTRYMME	15
4	METOD	18
4.1	VAL AV ANSATS	18
4.2	METODVAL	18
4.3	AVGRÄNSNING	19
4.4	LITTERATURSÖKNING	20
4.5	URVAL	20
4.6	UTFÖRANDE	20
4.7	ANALYSMETOD	22
4.8	VALIDITET	23
4.9	RELIABILITET	23
4.10	GENERALISERBARHET	24
4.11	FÖRFÖRSTÅELSE	24
4.12	ETISKA ÖVERVÄGANDEN	25
5	RESULTAT OCH ANALYS	27
5.1	BAKGRUNDSBESKRIVNING AV RESPONDENTERNA	27
5.2	BEHOV	28
5.2.1	Våldsutsattas behov	28
5.2.2	Behov som våldsutsatta ej ser	31
5.3	INSATSER	34
5.3.1	Säkerheten styr insatsen	34
5.3.2	Insatser som erbjuds	35
5.3.3	Insatser som saknas	38
5.3.3.1	Långsiktiga stödet	38
5.3.3.2	Boende med möjlighet till husdjur	39
5.3.3.3	Boende med personal som har mångsidig kunskap	40
5.4	HANDLINGSUTRYMME	42
5.4.1	"Glasklara" ärenden ger handlingsutrymme	42
5.4.2	Kunskap ger handlingsutrymme	43
5.4.3	Skapa handlingsutrymme genom motivering	45
5.4.4	När handlingsutrymmet är begränsat	46
5.4.5	När pengarna inte räcker	47
5.4.6	När handlingsutrymme saknas	49
5.4.7	Samverkans betydelse	50
5.4.8	Ideella organisationers betydelse	52
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	53

7	FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	57
8	REFERENSLISTA.....	58
9	BILAGOR.....	64
9.1	INFORMATIONSBREV	64
9.2	SKRIFTLIGT SAMTYCKE	65
9.3	INTERVJUGUIDE	66

FÖRORD

Först och främst vill jag tacka de respondenter som har ställt upp på intervju. Utan er hade denna studie inte varit möjligt att utföra.

Jag vill även tacka min handledare Viveka Enander för vägledning och givande diskussioner.

Avslutningsvis vill jag passa på att tacka mina nära och kära, som har uppmuntrat och drivit mig framåt. Det är ert fantastiska stöd som har fått mig att inte ge upp.

Amez Kader

1 INLEDNING

I detta inledande kapitel presenteras först bakgrund och problemformulering om varför studiens ämne är aktuellt och sedan studiens syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med begreppsdefinitioner.

1.1 Bakgrund

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är oerhört stora och komplexa samhällsproblem både i Sverige och globalt. World Health Organization (WHO) uppskattar att det är 35 % av världens kvinnor som har varit utsatta för sexuellt eller fysiskt våld någon gång i livet. WHO klassar våld mot kvinnor och våld i nära relationer som en folkhälsofråga. Då våldets kan ha flera negativa konsekvenser för liv och hälsa, vilka kan leda till försämrade förhållanden, i form av sjukskrivning, arbetslöshet och försämrad bostadssituation. Dessutom uppstår begränsningar av den utsattas frihet och mänskliga rättigheter (Sinisalo & Moser Hällen, 2018, s. 9). Det mest förekommande våldet mot kvinnor sker inom nära relationer, där kvinnan utsatts av en man hon har eller haft en kärleksrelation till. Män kan även utsättas för våld i nära relationer. Dock är våld i nära relationer ett ganska nytt arbets- och forskningsområde som kan beskrivas som ett diskursivt slagfält (Sinisalo & Moser Hällen, 2018). Enligt Socialstyrelsen (2016, s. 9) är våld i nära relationer en kränkning av mänskliga rättigheter. För att uppnå bättre folkhälsa på en global nivå har Sverige ställt sig bakom en rad olika internationella överenskommelser som värnar om mänskliga rättigheter. Enhetligt med Jämställdhetsmyndigheten (2019) är ett av sex Sveriges delmål i jämställdhetspolitiken är att mäns våld mot kvinnor skall upphöras.

Sedan år 1998 har socialtjänsten ett uttalat ansvar för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Då ansvaret inte varit lika uttalat tidigare kritiserades socialtjänsten för att inte tillräckligt uppmärksamma våldsutsatta kvinnors behov och stödets relevans till de. Staten markerade socialnämndernas ansvar genom att lyfta våldsutsatta kvinnors behov i socialtjänstlagen (Ekström, 2018, s. 103–104). Under det senaste 20 åren har myndigheternas ansvar i området förstärkts samt förtydligats genom exempelvis föreskrifter och skärpt lagstiftning. Dessa förändringar som har skett innebär även att det ställs ännu mer krav på yrkesutövare som professionellt möter våldsutsatta personer (SOU, 2015:55, s. 54–55). I socialtjänstlagen 5 kapitel, 11 § 2017-07-01 ändrades

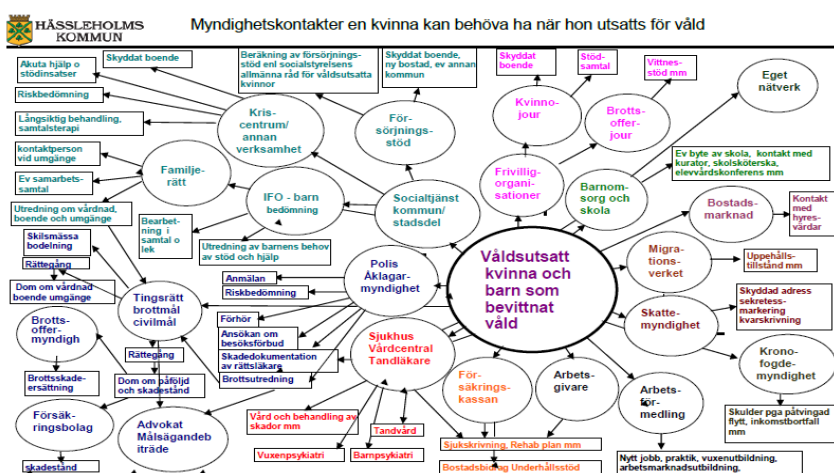
texten och blev tvingande. Det som ändrades är begreppet ”bör” som ändrades mot ”skall” och paragrafen lyder på följande sätt nu:

5 kap. 11 § ” Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.” (Socialtjänstlagen: 2001:453; Ekström, 2018, s. 103–104).

I ett antal olika propositioner redogöres vad stödet för våldsutsatta ska bestå av. Det handlar sammanfattningsvis om stöd i form av praktisk hjälp som exempelvis skyddat boende, rådgivning eller psykosocialt stöd i olika slag (Ekström, 2012, s. 63–64). I Kvinnofrid (Prop., 1997/98:55, s. 137–138) framhävs vikten av att hjälp erbjuds tidigt för våldsutsatta kvinnor utan krav på att våldsutövaren har varit dömd eller polisanmäld tidigare. Om en kvinna utsätts för våld i hemmet och löper risk att utsättas för våld igen om hon återvänder hem, kan socialtjänsten erbjuda en tillfällig bostad. Detta är en del av praktiska hjälpinsatser som kan erbjudas. I de fall där en polisutredning eller rättegång pågår kan den våldsutsatta kvinnan få rådgivning eller en kontaktperson som hjälpinsats. Det är inte alltid självklart för våldsutsatta kvinnor att veta vilka hjälpinsatser som är nödvändiga och tillgängliga i deras situation. Därför är det väsentligt att socialtjänsten är lyhörd och informerar om de möjligheter som finns att tillgå. Om det framgår att en kvinna blir utsatt för våld så ligger det i socialtjänstens ansvar att aktivt söka kontakt med kvinnan. Detta kan framkomma efter ett polisingripande i ett hem med minderåriga eller genom en orosanmälan. När socialtjänsten ska agera och ta kontakt med en kvinna i en sådan situation är det av största vikt att det utförs försiktigt och med hänsyn till att kvinnans situation kan förvärras. Vidare framgår det i Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (Prop. 2006/07:38, s. 12) att socialtjänsten ska erbjuda insatser i avsikt att stödja och hjälpa våldsutsatta kvinnor. Insatser som erbjuds är exempelvis ekonomiskt bistånd, hjälp med skyddat boende, rådgivande och stödande samtal, förmedling av kontakter med

myndigheter samt frivillig-organisationer, förordnande av en kontaktperson, kontakter med polis-myndigheter och övriga rättsväsende vid polisanmälan, hjälp med att söka efter ny bostad samt insatser för involverade barn. Det framgår även i Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (Prop. 2006/07:38, s. 12) att det är väsentligt med uppföljning och utvärdering av ovanstående insatser. Då insatserna kontinuerligt följs upp och utvärderas så kan fler insatser vara aktuella om behovet förändras. Dessutom belyser Ekström (2015) att kvinnornas tidigare erfarenheter samt uppfattningar om socialtjänsten kan bli till ett hinder för dem att vända sig till socialtjänsten. Frivillighetorganisationernas arbete framhävs i Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (Prop. 2006/07:38, s. 12) som ett viktigt komplement till socialtjänsten hjälpsatser i de fall där våldsutsatta kvinnor i första hand vänder sig till de. Deras kunskaper och erfarenheter i området betraktas som gedigen. I vissa fall kan socialnämnden bedöma att frivilligorganisationerna är bäst lämpade till att utföra insatser för individen och därför bevilja dess bistånd. Ett samordningsbehov uppstår när insatser sker över en längre tid och ifrån olika instanser därför understryks vikten i socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (Prop. 2006/07:38, s. 12) av kommunernas uppföljning och utvärdering av alla insatser även om det är frivilligorganisationer som utför dessa. Då kvinnor i utsatta situationer kan ha olika behov och för att insatserna ska vara behovsanpassade behöver kommunerna samarbeta över kommungränser i vissa situationer.

I bilden nedan som är ifrån Hässleholms kommun (2019) visar den överväldigande mängd av olika myndigheter som en våldsutsatt kvinna kan behöva komma i kontakt med. Med tanke på vad individen redan går igenom kan detta bli väldigt krävande.

1.2 Problemformulering

Våld i nära relationer är ett stort socialt problem där ansvaret för att hjälpa de våldsutsatta idag ligger på socialtjänsten. Socialstyrelsen (2016, s. 15) lyfter att nationella samordnaren mot våld i nära relationer (SOU 2014:49) fastslår att det våld i stor utsträckning är en folkhälsofråga. Detta med anledning av att svår psykisk- samt fysisk ohälsa är förekommande bland personer som utsatts för våld. Därmed ställs högre krav på samhällets aktörer att agera tidigt när det framkommer tecken på att exempelvis vuxna utsatts för våld av en anhörig. Dessutom ställs krav på att arbeta förebyggande. Sedan 2002 har Världshälsoorganisationen (WHO) klassat mäns våld mot kvinnor som en folkhälsofråga (Socialstyrelsen, 2016, s. 15). Våld och orsakerna till våld i nära relationer kan diskuteras ur flera olika teoretiska perspektiv. Socialstyrelsen (2016, s. 16) beskriver att våld kan ses ur ett strukturellt perspektiv där fokus är på bristfällig jämställdhet och snedvriden maktfördelning bland könen. Våld kan även ses ur ett samhällsperspektiv, där fokus är mer på socioekonomiska förhållanden. Ur ett socialpsykologiskt perspektiv är fokus mer på omständigheter i relationen. Avslutningsvis kan våld ses ur ett individualpsykologiskt perspektiv där fokus är mer på individuella omständigheter (Socialstyrelsen, 2016, s. 16).

Våldsutsatta personer har ofta flera och komplexa hjälpbehov. De ovannämnda förändringar i socialtjänstlagen bidrar till ökat ansvar hos de som arbetar med våldsutsatta inom socialtjänsten. Däremot kan man inte av förändringarna i socialtjänstlagen utläsa om det finns något handlingsutrymme för de professionella att uppfylla det ökade ansvaret. Frågan är om socialarbetarna har tillräckligt med handlingsutrymme eller inte? Om det inte finns tillräckligt med handlingsutrymme, hur skapar socialarbetarna det då? Utifrån Ekströms (2016) analys av socialarbetarnas handlingsutrymme, har hon kommit fram till att socialarbetarna anser att stödet för kvinnor som utsatts för våld i hemmet har hög status både bland politiker och inom socialtjänsten. Hon betonar även att resurserna är inte extremt begränsade om man jämför med andra delar av socialtjänsten dock är de begränsade. Ekström (2016) poängterar att socialarbetarna har ett stort handlingsutrymme utifrån ramlagstiftningen som styr inom socialtjänsten däremot begränsas deras handlingsutrymme av socialstyrelsens nya bindande föreskrifter. För att kunna skapa förståelse för socialarbetarnas handlingsutrymme, tänker jag att man behöver se det utifrån flertals

olika faktorer och perspektiv. Jag tänker att de faktorer som kan vara väsentliga och som kan påverka socialarbetarnas handlingsutrymme i arbetet med våldsutsatta är bland annat resurser, lagar/policy samt organisering.

Våld i nära relationer är ett stort samhälleligt problem som socialtjänsten har ansvar för, varför det är väsentligt att undersöka och skapa större förståelse för hur arbetet kring de våldsutsatta sker inom socialtjänsten. Det är även betydelsefullt att undersöka vilka förbättringsområden det finns inom socialtjänstens arbete vad gäller våld i nära relationer samt vilka resurser socialarbetarna har tillhanda för att kunna hjälpa våldsutsatta.

1.3 Syfte

Syftet med föreliggande studie är att studera hur socialarbetare arbetar med våld i nära relationer inom socialtjänsten i Göteborgs Stad, med fokus på vilket handlingsutrymme de upplever att de har att matcha behov med insats. För att kunna ge svar på studiens syfte har följande frågeställningar formulerats:

1.3.1 Frågeställningar

- Hur går det att skilja de våldsutsattas behov från socialarbetarnas perspektiv och hur kan det förstås i relation till de insatser som de våldsutsatta erbjuds?
- Vilket handlingsutrymme upplever socialarbetarna att de har för att kunna matcha behov med insats?

1.4 Begreppsdefinition

I detta avsnitt presenteras hur våld kan definieras och vad som menas med våld i nära relationer.

Begreppet våld är mångtydligt och omfattar olika kränkande handlingar och därför är det svårtolkat. Enligt Socialstyrelsen (2016, s. 12) handlar socialtjänstlagen 5 kapitel, 11 § om ansvaret för brottsoffer, vilket tilldelats socialnämnden. I detta sammanhang anses våld av anhörig vara systematisk misshandel samt bestämmelserna i brottsbalken gällande kvinnofridsbrott. Våld kan dock även vara handlingar som den nuvarande

lagstiftning inte betraktar som brott exempelvis isolering från familj, vänner och omgivning eller ekonomisk utnyttjande. Socialstyrelsen hävdar att socialnämnden kan behöva ta hänsyn till samt beakta kränkningar som inte är brottsliga. Detta för att upptäcka samt förebygga våld och därmed ge ett mer omfattande stöd till våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld (ibid).

1.4.1 Mäns våld mot kvinnor

I FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993) finns en offentligt erkänt och ofta använd definition av detta våld:

(...), the term "violence against women" means any act of genderbased violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life. (UN, 1993, A/RES/48/104).

Ovanstående definition inkluderar många olika former av våld mot kvinnor bland annat våld i nära relationer.

1.4.2 Våld i nära relationer

En definition av våld i nära relationer som FN använder är följande:

Woman-battering or domestic assault is the most common form of domestic violence, characterized by the use of physical or psychological force, or the threat of such force, by the dominant domestic partner, whilst recognizing the overwhelming probability that this partner is male, for the purpose of intimidating, manipulating or coercing the subordinate partner. (UN, 1996, E/CN.4/1996/53).

Ovanstående definition beskriver tydligt att våld mot kvinnor som sker i hemmet är det vanligaste förekommande våldet. Vidare kan våldet ske i olika slags former, såsom psykiskt våld eller fysiskt våld och förövaren är med största sannolikhet av manligt kön. Här lyfts makt fram och kopplas huvudsakligen till kön, och våldets antas ha ett syfte att skrämja, manipulera eller tvinga den underställda partnern.

En annan definition av våld i nära relationer lyder:

”Relationsvåld är våld som äger rum inom nära relationer eller maktsystem, i regel från någon som är starkare eller har mer makt mot någon som är svagare eller har mindre makt. Karaktäristiskt för ett relationsvåldsproblem är att vålds- och aggressionsreaktionerna är selektiva, det vill säga att de bara uppträder inom relationen och inte eller i minimal utsträckning annars i livet” (Isdal, 2017, s. 191).

Även här beskrivs våld i nära relationer, som en form av maktutövning, denna kopplas dock inte till kön.

Vad är då våld? En välkänd definition är Isdals (2017, s. 34):

”Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill”.

Det centrala i ovanstående definition är själva handlingen, innebörden av den och konsekvensen av den. Fokus ligger inte på att beskriva själva utförandet av handlingen, det vill säga det konkreta våldet.

Det som skiljer Isdals (2017) definitioner av våld ifrån FN:s är att kön nämns inte utan att de fokuserar på hur våld utövas. Medan i FN:s definitioner lyfts det upp att det vanligaste förekommande våldet är våld mot kvinnor i hemmet och att det är med största sannolikhet en man som är förövare. Fördelen med att beskriva kön i dessa definitioner är att man lyfter problematiken och synliggör våldet mot kvinnor. Nackdelen är att man generaliserar och glömmer att män och transpersoner också kan utsättas för våld.

Det som förenar definitionerna är att våldet kan ha olika former och utövas av olika individer men att det är maktutövning som är våldets kärna. Samtliga definitioner beskriver i vilken form våldet sker exempelvis fysiskt- eller psykiskt våld. De beskriver även på vilket sätt förövaren utövar våldet, exempelvis genom manipulation, tvång eller skrämsel; det mer uppenbart fysiska våldet är alltså inte nödvändigtvis en del.

2 TIDIGARE FORSKNING

I denna studie behandlas tre forskningsområden som därmed är relevanta att presentera i detta kapitel. Dessa områden är våldsutsattas behov, hjälpinsatser från socialtjänsten samt socialsekreterarnas handlingsutrymme. Av naturliga skäl kommer de olika forskningsområdena att flätas ihop. Det finns ett begränsat antal studier som berör hur stödet hanteras inom socialtjänsten och socialarbetarnas handlingsutrymme. Då det finns begränsat antal studier kommer Ekströms (2018, 2017, 2015, 2012) forskning vara en central del i detta kapitel. Ekström är den enda som jag funnit som har mest relevant forskning i dessa områden. Uppbrottsprocesser är en viktig del i hur socialarbetarna hjälper de våldsutsatta kommer den processen att presenteras ingående. Detta kommer förklaras med hjälp av Holmberg och Enander (2011).

2.1 Övergripande forskningsläge

Forskning kring mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är relativt omfattande och görs ur en mängd olika perspektiv (Ekström, 2016). Den första svenska prevalensstudien, Slagen dam, som publicerades år 2001 visar att våld mot kvinnor är mycket ifrån ett marginellt problem. I studien framkommer ett oroväckande vanligt problem där nästan varannan kvinna medger att de har blivit på något sätt utsatt för våld av en man efter 15års ålder (Lundgren, 2001). I Amnestys rapport, Mäns våld mot kvinnor i nära relationer (2004) framkommer ungefär samma resultat som i kartläggningen Slagen dam. Den visar dock att anmälningsbenägenheten är låg på grund av den nära relation mellan förövaren och den våldsutsatta. Enligt Vård och Hälsa (2014) har både nyblivna, myndiga kvinnor och män, tio procent respektive en procent, blivit våldsutsatta. I äldre dagar har män och kvinnor, tio procent respektive 15 procent, blivit fysiskt våldsutsatta med eller utan vapen. Vidare konstaterar Nilsson och Lövkrona (2015) att enligt den forskning som finns idag utsätts främst kvinnor för våld i nära relationer enbart tre till fem % av våldet som utövas i nära relationer utövas enligt författarna av kvinnor.

Ett fokus inom forskningsfältet har legat på vilka kvinnor som söker hjälp, när och från vem. Forskning om stöd för våldsutsatta kvinnor och forskning om socialtjänststödet är dock outvecklad i Sverige. Forskning visar att våldsutsatta kvinnor först söker hjälp

inom sitt nätverk och därefter formellt stöd från socialtjänsten (Ekström, 2015, s. 662–666). Mullender (1996) lyfter fram att socialtjänsten i Storbritannien har uppmärksammat vikten av arbetet med våld i nära relationer. Där socialarbetarna försöker hitta de mest väsentliga verktyg för att hjälpa de våldsutsatta på bästa möjliga sätt. En liknande utveckling finner Ekström (2016) utifrån att stöd till utsatta kommit i allt större fokus inom socialtjänsten.

2.2 Våldsutsattas behov

I alla socioekonomiska klasser samt etniska grupper förekommer det våld i nära relationer, dock är behovet väldigt olika och kan även falla under andra kategorier av sociala problem enligt Sokoloff och Dupont (2005) i Ekström (2017). Det finns en mängd forskning om vilka behov våldsutsatta har utifrån de (Clough, Draughon, Njie-Carr, Rollins & Glass, 2014; Ekström & Lindström, 2016). Det saknas dock mer forskning kring socialarbetarnas uppfattning kring vilka behov de våldsutsatta har. Ekström (2017) har undersökt socialarbetarnas uppfattning om de våldsutsatta kvinnornas behov, vilken typ av stöd de erbjuder samt hur de använder sitt omdöme för att förhandla och motivera deras arbete. Följande behov finns hos de våldsutsatta enligt socialarbetarna, bostäder såväl skyddade boenden samt permanenta, ekonomiskt bistånd, praktiskt stöd och rådgivning eller behandling. Det är bland annat dessa behov som Ekström (2017) menar att socialarbetarna försöker uppfylla. Socialarbetarna beskriver även att det är svårare att hitta skyddade boenden för vissa målgrupper som exempelvis personer med funktionshinder eller personer med många barn. Dessutom beskriver de att det är oerhört svårt att hitta permanenta bostäder i flera kommuner på grund av den rådande situationen i bostadsmarknaden. Vidare lyfter Ekström (2017) att det långsiktiga stödet är svår att åstadkomma till skillnad ifrån den akuta situationen som vanligtvis är hanterbar. Detta stämmer väl överens med Kelly, Sharp och Klein (2014, s. 7, 127) som fann att våldsutsatta kvinnor kan ha behov av stöd över lång tid, men att formen av behov kan variera. De beskriver vidare vad de kallar den holistiska modellen som innebär att varje våldsutsatt kvinna kan ”drop in and drop out” efter behov och skapa sin egen ”korg med resurser” anpassade till deras specifika behov och omständigheter. Såväl som juridiska tjänster eller självhjälpsgrupper. Dessa resurser uppstod som långsiktiga biståndsgivare.

2.3 Hjälpsatser från socialtjänsten

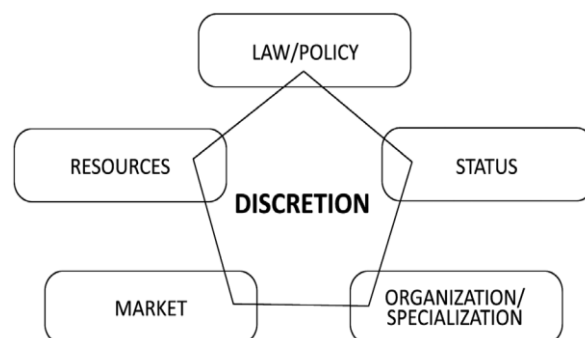
Ekström (2018) beskriver utifrån sin forskning att våld i hemmet samt våldsutsatta kvinnor betraktas som ett socialt problem i Sverige. Målgruppen anses inte heller vara enkel att inkludera i den befintliga organisationskulturen inom socialtjänsten. Socialtjänsten har olika enheter som hanterar olika målgrupper, våldsutsatta kvinnor kan vara i behov av flera insatser som faller in på olika enheter. Det är därför det finns svårigheter med att inkludera de i den befintliga organisationskulturen (Ekström, 2018). Våldsutsatta kvinnor erkänns inte alltid som offer för våld i nära relationer av socialarbetare, detta har i sin tur skapat kritik mot det sociala arbetet eftersom de har misslyckats med att ge rätt stöd till de våldsutsatta kvinnorna, trots att det är socialtjänstens ansvar (Ekström, 2012; 2015).

Ekström (2012) finner att det finns stora brister i det stöd som erbjuds inom socialtjänsten. Detta har såväl socialarbetare samt våldsutsatta kvinnor erfarenhet om. Ekström (2015, s. 663) refererar till Hammerins studie (2010) där hon har studerat socialtjänstens insatser för våldsutsatta kvinnor utifrån socialarbetarnas perspektiv samt andra organisatoriska perspektiv exempelvis poliser eller fängelsepersonal. Då kvinnor med barn prioriteras högre än andra kvinnor finns det bättre rutiner för dessa kvinnor. Socialarbetare uttryckte i studien en osäkerhet kring insatsens regler samt procedurer gällande de våldsutsatta kvinnorna som har barn. Fokuset på barnens välmående inom socialtjänsten kan leda till att kvinnans egna behov blir bortsedd. Socialarbetarna belyser att de, först och främst, arbetar med att förflytta våldsutsatta kvinnor till andra instanser. De uttrycker även att de saknar möjligheten att erbjuda de våldsutsatta kvinnorna hjälp utifrån behandlingsperspektivet (ibid). Den amerikanska socialtjänstens stöd anses, övergripande, inte vara tillräcklig enligt Haeseler (2013) för att kunna möta våldsutsatta kvinnor och deras behov på bästa möjliga sätt. Detta då våldsutsatta kvinnor behöver många insatser samtidigt.

2.4 Handlingsutrymme

Socialarbetarna känner i vissa fall inom socialtjänsten att de har tillräckligt med översyn och lämpliga verktyg för ärendet hävdar Ekström (2018). Vissa av socialarbetarna har fått relevant utbildning och regelbundna extern vägledning. Dessa har en klar bild av hur arbetet ska framledas och utvecklas inom socialtjänsten. Andra socialarbetare beskriver att de blir hörda även om de har fått kämpa för det, samtidigt som ytterligare andra beskriver att de har tillräckligt med översyn över ärendet för att vidta nödvändiga åtgärder gällande deras klienter. Att skapa individuella ingripanden baserat på ens professionella kompetens kan vara oerhört komplicerat och utmanande utan regelbunden utbildning och extern vägledning (Ekström, 2018). Detta kan kopplas till Mullender (1996) som framhäver vikten av att följa riktlinjer och proper praxis för hur bemötandet av den våldsutsatta kvinnan ska genomföras. Detta för att bygga trygghet samt en känsla av att vara sedd och bli tagen på allvar. Riktlinjer och strategier som är väl utarbetade på en högre nivå och som används regelbundet av socialarbetarna är väsentligt (ibid).

Ekström (2017) belyser att resurserna för de våldsutsatta kvinnorna är otillräckliga, dock inte extremt begränsade till skillnad från andra delar av socialtjänsten. Socialarbetare får ett stort handlingsutrymme enligt Ekström (2017) som ramlagstiftningen ger. Dock begränsas deras handlingsutrymme av föreskrifter som är nya från Socialstyrelsen. Dessa föreskrifter utgör i vissa aspekter exempel på det som kallas tvingande inriktning. Med andra ord så inverkar lagar och regler på institutioner så att de arbetar i samma riktning. Författaren belyser att socialarbetarnas handlingsutrymme inte endast kan förklaras utav lagar, ekonomiska resurser samt status utan det finns flera faktorer (ibid).

Figur 1. (Ekström, 2017)

Ovanför kan man se figur 1 som illustrerar vilka faktorer som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme. Figuren illustrerar att det som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme är lagar/policy, resurser, marknad/utbud, organisering/specialisering samt status. När det gäller organisering/specialisering handlar det om hur samarbetet inom organisationen (socialtjänsten) fungerar. Detta på grund av att stöd till våldsutsatta kvinnor oftast behandlas i ett flertal varierande avdelningar. Ekström (2017) menar att det blir väsentligt med organisatoriska aspekter för att förstå stödet till de våldsutsatta kvinnorna. Utbildning och extern tillsyn är en del av de faktorer som en socialarbetare behöver för att utöka sitt handlingsutrymme. Detta i sin tur kallas för specialisering. Det finns olika insatser för de våldsutsatta kvinnorna, dessa insatser kan vara exempelvis behandling eller stödsamtal, praktiskt stöd och skyddad boende. De tillgängliga insatserna är beroende av marknaden, det vill säga tillgång och efterfråga.

2.5 Våldsutsattas uppbrottsprocess

Socialekreterare kommer ofta i kontakt med våldsutsatta kvinnor i samband med att de befinner sig i en uppbrottsprocess. Den misshandlade kvinnans uppbrott bör, enligt Holmberg och Enander (2011) förstås utifrån tre aktiva processer: att bryta upp, att bli fri samt att förstå. Att bryta upp handlar om när den misshandlade kvinnan väljer fysiskt att lämna mannen och vad som bidrar till det. Att bli fri handlar om att bryta det starka emotionella bandet och därav bli emotionellt fri från mannen. Slutligen behöver kvinnan förstå vad en misshandelsrelation är och att se sig själv som en misshandlad kvinna. Dessa uppbrottsprocesser behöver inte ske i ordning utan dessa processer sker mer eller mindre samtidigt. Detta innebär att de ofta överlappar varandra och löper inte alltid parallellt och enligt i tid (Holmberg & Enander, 2011).

Sammanfattningsvis är forskning kring våldsutsatta kvinnorna omfattande, och del av forskningen har särskilt fokuserat kvinnors behov och hjälpsökande. Socialtjänstens roll har också lyfts fram, men här är forskningen begränsad. Det behövs därmed mer forskning i ämnet utifrån de professionellas arbete, detta gäller bland annat vilka hjälpinsatser som erbjuds samt vilket handlingsutrymme de har för att kunna matcha behov med insats. Kunskaper om detta behövs också för att på sikt kunna förbättra arbetet med de våldsutsatta och för att kunna erbjuda rätt hjälp.

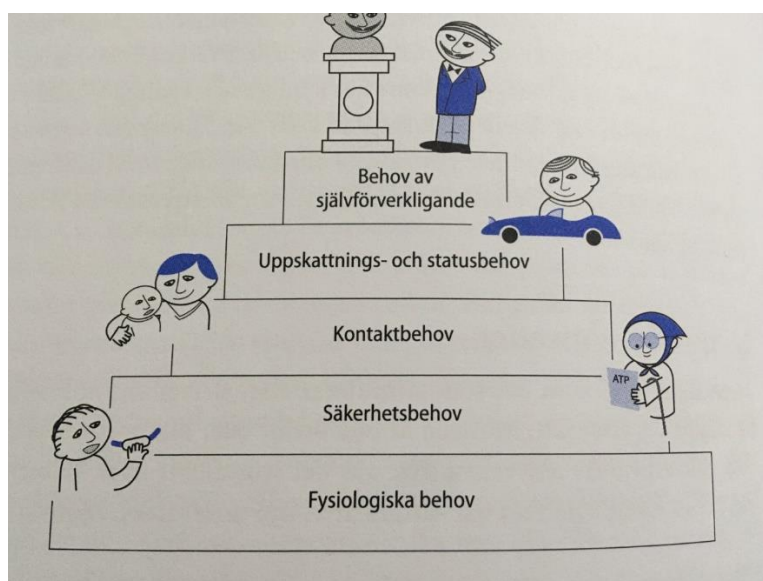
3 TEORI

I detta kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkten i denna studie, vilka är Maslows behovsteori och begreppet handlingsutrymme.

3.1 Maslows behovsteori

Psykologen Abraham Maslows presenterade sin behovspyramid eller så kallad behovstrappa i sin artikel "A Theory of Human Motivation" år 1943. Maslow valde sex fundamentala upphov till beteenden som formar människan och dessa arrangerade han på ett hierarkiskt sätt och skapade en successiv trappa (Lussier, 2019, s. 321). Hur mänskliga behov har inflytande på människans tankar och agerande är en del av Maslows vetenskapliga arbete som har under lång tid varit essentiell för motivationsteorin. I varje tidpunkt har människan, enligt teorin, flera rivaliserande behov och detta är den primära utgångspunkten. Ett av alla behov är vid en given tidpunkt alltid mäktigare än resterande vilket driver människan att i första hand tillgodose sig det behovet (Abrahamsson & Andersen, 2005, s. 142; Bridgman, Cummings & Ballard, 2019; Bruzelius & Skärvad, 2017, s. 278).

Dessa behov är utifrån nedanstående bild (från Bruzelius och Skärvad (2017, s. 278).

Figur 2.

Enligt Abrahamsson och Andersen (2005, s. 143), Bruzelius och Skärvad (2017, s. 278–279) samt Lussier (2019, s. 321–324) rör det första steget i denna trappa fysiologiska behov som handlar om att överleva genom exempelvis mat samt husrum. Det andra steget rör säkerhetsbehov som handlar om att sträva efter att skydda samt bibehålla uppfyllandet av de fysiologiska behoven som är grundförutsättningar för överlevnad. Detta genom att motverka hot och attack. Det tredje behovet är det så kallade kontaktbehovet som är ett socialt behov. Det handlar om att individen har en önskan efter att tillhöra och ha kontakt med andra individer, alltså att vara med i en social kontext och vara inkluderad i och därmed samspela med andra individer. Uppskattnings- och statusbehoven handlar om att man har en vilja att andra ser en, att andra uppskattar en, att andra respekterar en och blir bekräftad. Dessutom har man en vilja om att öka sin relativa status samt rykte och att öka sin självtillit och självkänsla. Det slutliga behovet är självförverkligandebehovet som handlar om att ha en vilja om att sträva efter att uppnå samt förverkliga sin potential (Abrahamsson & Andersen, 2005, s. 143; Bruzelius & Skärvad, 2017, s. 278–279; Lussier, 2019, s. 321–324).

Ovanstående behov bär, menar Maslow, alla personer på men det är endast otillfredsställda behoven som framkallar energi och aktivitet, således är motiverande. Om behoven på lägre nivå är tillfredsställda kan personen därmed gå uppför behovstrappan. Personen rör sig nerför behovstrappan när basala behov på längre nivå hotas. Detta för att kunna först tillfredsställa de basala behoven. Behovens styrka är olika och varierar och innan behovet är tillgodosett så stannar varje person olika länge på varje trappsteg (Bruzelius & Skärvad, 2017, s. 279).

3.1.1 Kritik mot Maslows behovsteori

Maslows teori har inte fått synnerligen starkt vetenskapligt stöd då teorier av den typ han lade fram är svår att testa (Abrahamsson & Andersen, 2005, s. 143–144). Vidare finns det ett antal lite studier som ger en aning stöd för hans tankar. Påståendet om den hierarkiska uppbyggnaden av behoven är enligt kritikerna det mest problematiska med hans teori. Detta på grund av att det inte har gått att verifiera att en dylik behovshierarki faktiskt existerar. Forskningsresultat visar vidare att det snarare handlar om två eller tre behovskategorier än fem som Maslow beskriver. Dessutom har forskningen stöttat tanken om att behoven inte nödvändigtvis uppstår ett i taget utan att flera behov ofta

förekommer samtidigt samt i varierande grad (ibid). Samtidigt tänker jag, att blir det enklare att prioritera behoven utifrån Maslows behovstrappa. Där exempelvis det första behovet, fysiologiska behovet handlar om att överleva, vilket otvivelaktig torde vara grundläggande. Det enkla och tilltalande med Maslows behovstrappan är hur modellen är uppbyggt och vad de olika nivåerna innebär. Dessutom så är behovstrappan självapplicerbart då man kan matcha sina egna behov mot trappan. Jag kan dock hålla med kritiken om att behoven kan uppstå samtidigt och i varierande grad. Dock är inte det som är de huvudsakliga utan det huvudsakliga är att behoven faktiskt uppstår. Sedan om det är färre eller fler behov spelar, enligt min mening, ingen större roll.

3.2 Handlingsutrymme

Att vara socialarbetare inom socialtjänsten innebär även att vara representant för en organisation. En organisation kan vara privat, ideell eller offentlig. I detta fall är socialtjänsten en offentlig organisation. Socialarbetarrollen innebär att ha kommunikation och kontakt med den individ som ska få hjälp och stöd. Positionen har, skriver Svensson, Johansson & Laanemets (2008) med hänvisning till Lipsky (2010) beskrivits såsom ”gräsrotsbyråkrat” eller ”gatubyråkrat”. Det är gräsrotsbyråkratens uppgift genom sin mellanposition att försöka binda ihop klientens behov med organisationens uppdrag. Det är även gräsrotsbyråkratens uppgift att försöka försona dem så att bägge tilltalade ger uttryck åt det som är korrekt och riktigt. Socialarbetaren har sin kunskap och organisationens resurser till stöd för det. Det är således delvis organisationen som formar handlingsutrymmet. För den enskilde socialarbetaren är det organisationens uppdrag som avgör hur stort utrymmet är. Dess användning samt handlingsutrymmet berörs av ett flertal andra faktorer. Individuella faktorer hos socialarbetare och klient, samspelet dem emellan har relevans men även rutiner samt professionella tolkningar och traditioner. Författarna menar att socialarbetare har ett stort utrymme i sitt arbete att vara fri parallellt som man är styrd av regler, traditioner, lagar och överenskommelser. Det som ligger i hur man hanterar det utrymme som ges är socialarbetarens utrymme i att vara fri samt ansvar. Handlingsutrymmet kan därav utnyttjas på flertalet varierande sätt utifrån att alla individer beroende erfarenheter utnyttjar det varierande (Svensson, Johansson & Laanemets, 2008, s. 16–17).

Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 24–25) hävdar att handlingsutrymme är en väsentlig aspekt i socialt arbete där socialarbetaren ställs inför oberäkneliga situationer samt skiftande behov. Med det sagt innebär inte att handlingsutrymme är varken bra eller dåligt. Detta innebär att handlingsutrymmet består av bedömningar, kärnan av rutiner samt plikten att fatta egna beslut. Vidare innebär det möjligheten att handla mellan reglerna, det är således inte reglerna eller avsaknaden av regler som är handlingsutrymmet. Dessutom lyfter Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 25) att begreppet framträder olika i olika kontexter på grund av att det utformas i interaktionen mellan organisation och professionen. Hur handlingsutrymmet används är beroende på vilket perspektiv socialarbetaren har, vilket intresse samt värderingar som denne har enligt författarna. Man kan som socialarbetare enligt Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 25–26) välja att arbeta för att utvidga utrymmet som getts av organisationen eller acceptera det. Beroende på vilken riktning man väljer att ta som socialarbetare kan man hantera det på olika sätt menar författarna. Ett sätt kan vara att man följer organisationens riktlinjer utan några diskussioner och informerar i så fall till klienten om att ”detta är de regler som finns och att det måste följas”. Ett annat sätt är att utvidga det existerande handlingsutrymmet genom att arbeta från insidan för förändring och utveckling. Detta kan vara att man lyfter det uppmärksammade problemet för chefer eller arbetsledare i organisationen. Vidare kan man genom opinionsbildning sträva mot förändring och utveckling. I förhoppning med att få stöd i sin profession för att kunna öka sitt handlingsutrymme. Slutligen kan man utan att uppmärksamma problemet genom att hitta en fungerande lösning vid sidan av. Dessa sätt är fyra förhållningsätt för tjänstemän som Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 24) illustrerar. Att ha handlingsutrymme handlar om att ha ansvar och ta ställning och innebär inte endast att ha val (Svensson, Johansson & Laanemets, 2008, s. 25–26).

De professionella inom socialtjänsten som arbetar med våld i nära relationer och deras uppfattning om vilket handlingsutrymme de har att matcha klienternas behov med rätt insats är syftet med denna studie. Utifrån det teoretiska perspektivet är förståelsen för begreppet handlingsutrymme ytterst betydande. Det är även väsentligt att förstå de våldsutsattas behov och relationen till Maslows behovstrappa. Insatserna som socialarbetarna känner att de saknar till viss del begränsar socialarbetarnas möjlighet och handlingsutrymme att uppfylla de våldsutsattas behov. Detta visar även att det finns

utvecklingspotential inom socialtjänsten och att socialarbetarna själva kan tillföra till utveckling.

Handlingsutrymmet är relativt till vilka insatser som kan användas av socialarbetaren och behovstrappan blir ett verktyg för socialarbetaren att prioritera insatser. Anledningen till att jag har valt dessa två teoretiska utgångspunkter är att de kompletterar varandra och tillsammans verkar för att uppfylla den våldsutsattas behov. Detta hjälper oss att förstå hur socialtjänsten agerar i förhållande till de våldsutsatta. När man arbetar inom socialt arbete inom socialtjänsten är det väsentligt att först och främst ta hänsyn till nödvändiga prioriteringar och akuta situationer. En akut situation för en våldsutsatt person kan exempelvis vara en insats i form av placering. Utifrån behovstrappan är första behovet det fysiologiska behovet som då handlar om att överleva, och få sina grundläggande behov tillfredsställda, i kombination med skyddsbehovet som säkerställer detta. Socialarbetarnas prioritering blir att placera den våldsutsatt så att denne inte riskerar för fara samt kan få hjälp i form av akuta matpengar. Dessa insatser överensstämmer med det första och andra behovet som är av vikt när en akut situation uppstår för en våldsutsatt. Därmed kan man arbeta vidare med resterande behoven i behovstrappan. Styrkan i detta är att socialarbetaren relativt snabbt kan avgöra vilka insatser som behövs för den aktuella personen. Men det finns också nackdelar med detta då forskningen talar för att det kan vara flera behov som manifesterar samtidigt hos den våldsutsatta, vilket kan innebära att socialtjänsten kan komma att försumma de andra behoven och inte uppfyller den våldsutsattas behov tillräckligt.

4 METOD

I detta avsnitt presenteras studiens val av ansats, metodval, avgränsning, litteratursökning, urval, utförande, analysmetod, validitet, reliabilitet, generaliserbarhet, förståelse och slutligen etiska överväganden. Baserad på ovanstående delämnena kommer en löpande metoddiskussion att utföras.

4.1 Val av ansats

Jag har utgått från en kvalitativ ansats med en konstruktivistisk utgångspunkt i denna studie. Konstruktionism är en ontologisk ståndpunkt, som utgår från att sociala händelser och dess innebörd skapas av omgivande individer. Detta synsätt innebär att sociala företeelser och kategorier befinner sig i ett tillstånd av oavbruten förändring och inte bara skapas via socialt samspel. Begreppet har på senare skede kommit att inbegripa uppfattningen att forskarnas beskrivningar av den sociala verkligheten utgör konstruktioner (Bryman, 2018, s. 58–59; Groglopo, 2019; Justesen & Mik-Meyer, 2011, s. 21–23). Interaktionen mellan forskaren och deltagarna samt den gemensamma påverkan är därav en del av forskningen (Groglopo, 2019).

4.2 Metodval

Studiens metodval har utgått från studiens syfte att studera hur socialarbetare arbetar med våld i nära relationer inom socialtjänsten i Göteborgs stad. Detta med fokus på vilket handlingsutrymme de upplever de har att matcha behov med insats. Jag har använt mig av en tematiserad och semistrukturerad intervjuguide som enligt Bryman (2018, s. 562) bidrar till att få svar som man vill ha utan att behöva lägga intervjupersonerna i fastställda fack. Enligt Bryman (2018, s. 262–263) innebär semistrukturerad intervju att forskaren har en lista över specifika teman om ska beröras, det vill säga en intervjuguide (se bilaga 3). Vidare belyser författaren att intervjupersonen har stort utrymme att utforma svaren på sitt eget sätt. Teman i intervjuguiden i denna studie har valts ut utifrån studiens syfte samt frågeställningar. Bryman (2018, s. 325, 555–556) menar att det är väsentligt att intervjuguidens frågor ska varken vara slutna eller ledande utan mer öppna frågor.

Intervjuer bidrar till att få höra en persons reflektioner kring det samhällsfenomen man studerar ur deras perspektiv. Dessutom får forskaren ta del av respondenters erfarenheter samt upplevelser. Förutom detta kan en intervju vara en politisk handling, det vill säga att respondenten tar tillfälle i akt att göra intryck på intervjuaren. Detta då för att skapa sin egen identitet. Dock kan det finnas ett problem utifrån ovanstående och det är med vad en utsaga egentligen innebär. Fördelen med intervjuer är att det går relativt snabbt att utföra och därav kan man få ett brett material (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s. 53–54; Kvale, 2006, s. 481; Groglopo, 2019; Tursunovic, 2002, s. 72). Dessutom belyser Kvale (2006, s. 481, 483–484) att ”vanliga” personer får möjlighet genom att intervjuas få berätta deras livssituationer utifrån deras perspektiv. Därmed bidrar det till att forskaren får en nära intim interaktion mellan dennes ämne. Det är väsentligt att ta i beaktan en maktposition som forskaren innehar, då forskaren bestämmer såsom studiens syfte och frågeställningar. Respondenterna har även makt genom att välja att inte svara på en del frågor. Enligt Tursunovic (2002, s. 62) medför varje forskningsmetod ett stort antal risker samt möjligheter. Därför belyser författaren att det är essentiellt att vara införstådd med praktiska tillämpningsområden och metodens teoretiska principer. Tursunovic (2002, s. 62) menar således för att kunna behålla på potentialerna och med detta minska metodens möjliga brister.

4.3 Avgränsning

Inom våld i nära relationer finns det en mängd olika positioner samt verksamheter som man kan arbeta inom som socialarbetare. Varje stadsdel inom Göteborgs Stad har olika enheter där socialarbetare arbetar med våldsutsatta. Vissa stadsdelar har en specifik arbetsgrupp som arbetar med våldsutsatta medan andra har en arbetsgrupp som arbetar med flera målgrupper samtidigt såsom boendefrågan, missbruk och våldsutsatta. Därför har fokus i denna studie varit på att utifrån studiens frågeställningar intervjua socialarbetare som arbetar med våldsutsatta inom socialtjänsten i Göteborgs Stad. Detta utan att skilja på socialarbetare som arbetar specifikt med våldsutsatta och socialarbetare som arbetar med flera målgrupper samtidigt. Respondenterna kommer att benämnas som socialarbetare eller socialsekreterare. Fokus på studien är inte att intervjua socialarbetare inom andra verksamheter än socialtjänsten, då det skulle medföra ett bredare perspektiv. Studien har begränsats till att genomföra åtta intervjuer.

4.4 Litteratursökning

En litteratursökning har genomförts utifrån studiens syfte samt frågeställningar för att få fram tidigare forskning och kunskapsläge, både internationellt samt nationellt avseende valt ämne i denna studie. Jag har använt mig av databaser såsom Web of science samt sökmotorer såsom supersök på Göteborgs Universitetsbibliotek och GUNDA. Jag har tagit del av tidigare, relevant forskning i form av artiklar och avhandlingar. Genom att studera angivna referenser. Syftet med detta är att finna väsentlig litteratur till denna studie. Vald litteratur grundas på att den ska vara publicerad tidigast år 2000 och är vetenskapligt granskad. Både svenska och engelska språket har valts för att finna och ta del av forskningen.

4.5 Urval

Ett målstyrt urval innebär att man väljer ut deltagare på ett välplanerat sätt så att de deltagare som väljs ut är relevanta för studiens frågeställningar (Bryman, 2018, s. 496). Vidare belyser Tursunovic (2002, s. 72) att individuella intervjuer kan vara bättre avsedda när studiens syfte är att få djupgående inblick i en persons erfarenheter kring ämnet. Jag har valt att intervju socialarbetare som varit först tillgängliga för att delta i studien utifrån studiens frågeställningar. Med detta menas att dessa socialarbetare har hört av sig då de har fått information om studien. De som har intervjuats i denna studie är åtta socialarbetare som arbetar inom socialtjänsten i Göteborgs Stad med målgruppen, det vill säga personer med erfarenhet av våld i nära relationer. Vidare är de professionellas perspektiv oerhört viktigt då det är dem som skall hjälpa våldsutsatta individer och utan de professionella kan inte de våldsutsatta få den stöd och hjälp de behöver.

4.6 Utförande

Jag kommer benämna våld i nära relationer som en målgrupp i denna studie. Jag menar då personer med erfarenhet av våld i nära relationer. Respondenterna i denna studie arbetar inom socialtjänsten med våldsutsatta, med deras barn men kan även arbeta med förövare. Jag är dock inte intresserad av att studera hur de arbetar med förövare utan endast hur de arbetar med vuxna våldsutsatta personer. Inom Göteborgs Stad arbetar alla stadsdelar olika med målgruppen. Alla stadsdelar har inte en separat arbetsgrupp som arbetar med målgruppen. Vissa stadsdelar har arbetsgrupper som arbetar med

målgruppen och som tillhör en annan enhet. Medan andra stadsdelar arbetar samtidigt med flera målgrupper och tillhör en egen enhet. Jag har kontaktat Göteborgs Stads växel för att få samtliga chefers mail. Samtliga respondenter arbetar inom socialtjänsten i Göteborgs Stad fick e-post i form av informationsbrev (se bilaga 1). Respondenterna som ställde upp kontaktade mig via mail för att bestämma tid och plats för genomförande av intervjun. Jag har intervjuat respondenterna på deras kontor på socialtjänsten eller annan plats de velat. Under intervjun har jag utgått från en intervjuguide (se bilaga 3) som har formulerats utifrån studiens syfte samt frågeställningar.

Intervjuguiden utformades för att teman som är aktuella för att kunna besvara studiens syfte och frågeställningar. Frågorna är ställda på sådant sätt att respondenter ska kunna förstå och kunna relatera till. Intervjuguiden belyser respondenternas arbetsbakgrund, upplevelser om organisation och ansvarsområden, behov och insats samt våldsärenden som dem har arbetat med. Samtliga intervjuer har utgått ifrån samma struktur baserat på intervjuguiden. I vissa intervjuer har dock frågorna behövts omstruktureras för att frågorna har missuppfattas. Dessutom har följdfrågor gjorts utifrån svaren som respondenterna har gett.

I samtliga intervjuer har en kort presentation gjorts om studiens syfte och frågeställningar. Respondenterna fick därefter möjlighet att ställa frågor om studien samt läsa informationsbrevet (se bilaga 1). Detta för att ge dem möjligheten att få en översikt över studien. Innan intervjuerna påbörjades fick samtliga respondenter skriva under skriftligt samtycke (se bilaga 2) och därefter spelades samtliga intervjuer in. Jag har använt mig av en mobiltelefon med inspelningsfunktion för att därefter kunna transkribera intervjuerna. Mobiltelefonen har vid samtliga intervjuer lagts på flygplansläge för att störningsmoment inte ska förekomma. Samtliga intervjuer avslutades genom att respondenterna blev tillfrågade om de vill lägga till ytterligare svar och om jag kunde återkomma vid behov. Jag har inte behövt att återkomma till respondenterna då jag inte har haft behov av det. Jag har transkriberat samtliga intervjuer väldigt noggrant direkt efter intervjuerna har spelats in. När jag har transkriberat samtliga intervjuer för sig har jag försökt att avlyssna så noggrant som möjligt för att skriva så exakt som möjligt. På så sätt anser jag att inget innehåll i

intervjuerna kan gå förlorat eller förändras. Därefter har jag läst igenom det jag har transkriberat direkt efter.

4.7 Analyismetod

När det gäller kvalitativa data är ett av de ofta använda angreppssätten tematisk analys. Tematisk analys innebär en aktivitet efter sökandet efter teman. Ett tema kan innebära olika saker för varje författare, det vill säga ett tema kan vara en kod medan det även kan vara något mer än en kod och består av en grupp av koder. Vidare kan teman vara en kategori som identifieras av det insamlade datan eller vara kopplat till studiens syfte och frågeställningar. Kriterier som används vid identifikationen av teman är många gånger otydliga. Det som kan styra detta är hur ofta ord, faser eller händelser som står för ett tema förekommer i det insamlade datan. Ett tema kan identifieras genom ju oftare den företeelse som står för temat förekommer. Då resultaten av en kvalitativ dataanalys utformas i skrift kan det även klargöra det företräde som vissa teman får framför andra. Ett tips på att identifiera varierande teman är att leta efter ”repetitioner” i det insamlade datan (Bryman, 2018, s. 702–703, 753; Braun & Clarke, 2006, s. 77, 80, 82–83).

Braun och Clarke (2006, s. 86–93) belyser i sin artikel sex olika faser att utföra en tematisk analys. Första fasen utgår från att man ska bekanta sig med sitt material och därmed fördjupa sig i det. Detta genom att läsa genom sitt material och börja anteckna samt markera idéer för kodning. Om man har utfört intervjuer ska man även ha transkriberat det. Jag transkriberade samtliga intervjuer och gick därefter genom mitt material och antecknade samtidigt. Andra fasen involverar sedan produktionen av initialkoder från datan. Koden identifierar en funktion i datan. I denna fas påbörjade jag med att välja ut koder från mitt material. Efter att all data har funnits ursprungligen kodade och sorterade och man har en lång lista över de olika koderna man har identifierat, kan man påbörja fas tre där man fokuserar på att söka teman än koder. Man involverar och sorterar de olika koderna i potential teman och därmed sorterar alla relevanta kodade datautdrag inom de identifierade teman. Man kan även utföra en tematisk karta i detta skede. I detta skede ska man börja tänka på förhållandet mellan koder, mellan teman samt mellan olika nivåer av teman. Ett exempel på detta kan vara huvudövergripande teman samt underteman inom dem. Denna fas avslutas genom att man har en samling av kandidat teman och under teman och alla extrakt av data som

har kodats in förhållande till dem. I fas tre fokuserade jag på att söka övergripande huvudteman som blev våldsutsattas behov, insatser från socialtjänsten samt handlingsutrymme. Under dessa tre huvudteman skapade jag och sorterade in underteman. När man har tänkt en uppsättning av kandidat-teman och det involverar förfining av dessa teman så börjar fas fyra. I denna fas kommer det blir uppenbart att vissa kandidat-teman inte är riktiga teman medan andra kan sammansmälta. Vidare kan vissa teman i denna fas behöva att delas upp i separata teman. Jag märkte att vissa kandidat- underteman inte var riktiga teman och valde att ta bort dessa. Utöver det märkte jag även att vissa underteman föll ihop med varandra. När man har en tillfredsställande tematisk karta över sin data börjar fas fem. I denna fas definierar man sedan och förfinar vidare teman man kommer att presentera för sin analys och analysera data inom dem. Den slutliga fasen börjar när man har en uppsättning som är helt utarbetade teman och involverar finalen analys och skrivning av studien.

4.8 Validitet

Enligt Bryman (2018, s. 465), Justesen och Mik-Meyer (2011, s. 33) samt Thurén (2019, s. 49) innebär validitet giltighet. Författarna redogör att begreppet handlar om studiens resultat illustrerar forskningsfrågan, alltså om studien mäter det den säger att den ska. Bryman (2018, s. 209) belyser även att det finns ett flertal varierande sätt att avgöra validiteten såsom begreppsvaliditet samt validitet. I denna studie har intervjuguiden formats utifrån syftet samt frågeställningarna och frågorna har utformats som öppna frågor. Detta har lett till att respondenterna i denna studie har haft möjlighet att svara fritt och inte vara begränsade. Jag har även ställt ytterligare frågor till respondenterna när jag inte har begripit vad dem menar. Respondenterna har även fått välja vart intervjuerna ska ske för att inte skapa otrygghet för dem. På så sätt har jag försökt att stärka studiens validitet.

4.9 Reliabilitet

Bryman (2018, s. 72), Justesen och Mik-Meyer (2011, s. 33) samt Thurén (2019, s. 48–49) belyser att reliabilitet innebär tillförlitlighet. Enligt författarna handlar begreppet om resultatet från en studie skulle bli likadan om studien görs om igen och om studiens metod är välbeskrivna. Författarna redogör även om studien påverkas av slumpmässiga

eller tillfälliga betingelser när den görs om igen. I en kvantitativ studie är begreppet i allmänhet mer aktuellt då forskaren är intresserad av frågan om ett mått är pålitligt eller inte. Denna studie har inte en lika hög reliabilitet såsom en kvantitativ studie har. Detta på grund av att personer är olika och därmed har personer inte liknande upplevelser. Genom att göra om denna studie, bidrar det till att andra respondenter kommer intervjuas. Dessa respondenter kommer med stor sannolikhet inte beskriva sina upplevelser på samma sätt som dessa respondenter i denna studie har gjort. Resultatet på studien skulle då inte resultera i samma resultat utan annorlunda. Dock kan liknande upplevelser av målgruppen framkomma.

4.10 Generaliserbarhet

Bryman (2018, s. 216–217) belyser att generaliserbarhet handlar om resultaten i en studie kan appliceras på andra sammanhang eller miljöer. I denna studie är det svårt att generalisera resultaten då jag har utfört intervjuer med få personer inom socialtjänsten. Samtidigt är detta inte syftet med denna studie. Bryman (2018, s. 485, 488) beskriver även detta problematik och redogör att kvantitativa forskare är intresserade av att deras data ska kunna generaliseras till en väsentlig population medan kvalitativa forskare strävar efter en förståelse av beteenden exempelvis. I denna studie som är en kvalitativ studie strävar jag mot att få förståelse av hur socialarbetare arbetar med våld i nära relation inom socialtjänsten i Göteborgs Stad, med fokus på vilket handlingsutrymme de upplever att de har att matcha behov med insats. Då olika stadsdelar arbetar på varierande sätt gentemot målgruppen, är min förhoppning att resultatet av denna studie, snarare än vara generaliserbart, kan bidra till nytta för socialtjänsten inom Göteborgs Stad genom att möjliggöra för socialsekreterare att göra jämförelser med den egna arbetsplatsen och arbetssituationen.

4.11 Förförståelse

Det som bygger på förförståelse är det vi upplever, hör, ser, tycker och tänker och därav har vi olika förförståelse. Vi har lärt oss mycket redan som barn och därav tycker vi att så mycket är självklart. Vi uppfattar verkligheten på ett sätt som motsvarar med detta samhälles kultur och det är för att vi har socialiserats, inkolats i ett visst samhälle. På så sätt kan samma sak uppfattas annorlunda i andra kulturer (Thurén, 2019, s. 115). Vidare uppfattar vi inte verkligheten endast genom våra sinnen. I själva verket

innehåller rena sinnesintryck en god portion tolkning. Det man ibland säger är att fakta är ”teoriimpregnerade” och att i själva verket är ”hårddata” ganska mjuka. En individ som inte utsätts för fara vet inte heller vad rädsla är. Vår uppfattning av verkligheten präglas av vår förförståelse mer än vad vi kan tänka oss. Dessutom kan den ge orsak till missförstånd och vi kan inte förstå något utan förförståelse (Thurén, 2019, s. 113–114; Gilje & Grimen, 2007, s. 179).

Utifrån ovanstående har det varit väsentligt att jag som forskare varit medveten om min förförståelse och vad det kan bidra med i studiens gång. Jag har även tidigare teoretisk förförståelse utifrån att jag själv arbetar inom socialtjänsten med ekonomiskt bistånd i Göteborgs Stad sedan fyra år tillbaka. Dock har jag inte arbetat specifikt med målgruppen, våld i nära relationer men stött på det i olika ärenden. Detta genom att det våldsutsatta har varit i behov av ekonomiskt bistånd. Dessutom har jag teoretisk förförståelse utifrån socionomprogrammet samt mastersprogrammet inom socialt arbete. Därav har jag stött på målgruppen och skapat min egen uppfattning kring arbetet med våld i nära relationer inom socialtjänsten inom den stadsdel som jag arbetar i. Detta formar min syn avseende studiens resultat. Under studiens gång har min förförståelse varit närvarande i hur jag närmat mig ämnet men även förändrats. Genom vad jag har fått höra kring socialarbetarnas upplevelser. Ett exempel på det kan vara hur socialarbetarna arbetar med våld i nära relationer vid akuta situationer. Jag har även diskuterat ovanstående löpande med min handledare vid handlingstillfällena.

4.12 Etiska överväganden

Svensson och Ahrne (2015, s. 29) belyser att det är väsentligt att forskning skall göras med respekt för människovärdet samt att mänskliga rättigheter och huvudsakliga friheter ska tas hänsyn till. Vidare redogör författarna att samhällets och vetenskapens behov skall tas tillvara efter att individers välfärd har prioriterats. Vetenskapsrådet (2017) påpekar att det som spelar en oerhört väsentlig roll för forskningens kvalitet, genomförande och hur resultat av forskning på ett ansvarsfullt sätt kan användas är etiska överväganden samt riktlinjer. Vetenskapsrådets riktlinjer (2017) samt Vetenskapsrådet (2002) belyser informationskravet, nyttjandekravet, samtyckeskravet samt konfidentialitetskravet. Jag har i denna studie utgått från dessa fyra krav. Jag har informerat om studien både genom informationsbrevet som har skickats samt i början

av samtliga intervjuer. Respondenterna har även fått skriva på en skriftligt samtyckes blankett (se bilaga 2) i början av intervjuerna. Där framgick det att man hade blivit informerad av studiens syfte, att intervjun kommer spelas in, att materialet kommer anonymiseras samt deras rättigheter kring studien. Dessutom framgick det att min underskrift som forskare innebar att jag kommer följa en god forskningsetisk sed vad gäller konfidentialitet och anonymitet. Respondenterna hade också möjlighet att ställa eventuella frågor innan intervjun påbörjades. Enligt nyttjandekravet har denna studiens empiri använts endast utifrån studiens syfte. I denna studie är även samtliga respondenter anonyma genom att inga av deras namn har angetts samt att inga av deras arbetsplatser har angetts. På så sätt kan man inte identifiera vilka som har intervjuats och därav har konfidentialitet kravet använts. Dock kan det vara möjligt att läsa av vilken stadsdel respondenterna arbetar i då alla stadsdelar arbetar med målgruppen, våld i nära relationer på varierande sätt. Detta är inget som jag som forskare kan avidentifiera. Samtliga respondenter har varit medvetna med detta när de har ställt upp för intervju. Det insamlade datan har försvarats genom ett USB-minne för att inga obehöriga ska kunna ta del av det. I samband med publicering av studien kommer det insamlade datan att förgöras.

5 RESULTAT OCH ANALYS

Detta kapitel inleds med en bakgrundbeskrivning av de åtta respondenterna som har intervjuats i denna studie. Respondenterna har aidentifierats och för att inte röja någons identitet så kommer respondenterna att benämnas som socialarbetare eller socialsekreterare. När citat återges kommer respondenterna att benämnas som socialarbetare eller socialsekreterare A-H efter citatet. Resultatet kommer att presenteras utifrån de tre huvudövergripande teman samt underteman under dessa som kommit fram under analysen. Dessa kommer att analyseras med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna, det vill säga Maslows behovsteori samt begreppet handlingsutrymme. Resultatet i analysen kommer även att kopplas till tidigare forskning i löpande text.

5.1 Bakgrundsbeskrivning av respondenterna

Samtliga åtta respondenter arbetar inom Göteborgs Stad som socialsekreterare inom individ- och familjeomsorg på socialtjänsten. Inom socialtjänsten har respondenterna en 1:e socialsekreterare (arbetsledare) och en enhetschef över sig. Över enhetschef finns det områdeschef, sektorchef sedan stadsdelsdirektör. Respondenternas arbetslivserfarenheter inom socialtjänsten med våldsutsatta sträcker sig från tre månader och upp till tio år. Respondenterna har även tidigare kommit i kontakt med våldsutsatta utanför socialtjänsten och har därmed arbetserfarenhet med våldsutsatta i olika sammanhang. Varje stadsdel inom Göteborgs Stad har olika enheter där socialsekreterare arbetar med våldsutsatta. Vissa stadsdelar har en specifik arbetsgrupp som arbetar endast med våldsutsatta medan andra har en arbetsgrupp som arbetar med flera målgrupper samtidigt såsom missbruk, boendefrågan och våld i nära relationer. Anledningen till varför respondenterna arbetar med våldsutsatta inom socialtjänsten i Göteborgs Stad så det ingår i deras arbetsuppgifter dagligen är resultatet av ett mer eller mindre aktivt val. Faktorer som har påverkat att respondenterna mindre aktivt har valt att arbeta med våldsutsatta är bland annat osäkerheten kring ämnet våld samt att kunskap och erfarenhet saknats. Faktorer som har varit att respondenterna aktivt valt att arbeta med våldsutsatta har varit bland annat för arbetet är utmanande och spännande. Respondenterna har genom socialtjänsten fått gå på utbildningar vad gäller våld i nära relationer. De har även utbildning i form av socionomexamen eller likvärdig examen. Vidare har respondenterna tidigare arbetat inom socialt arbete med varierande

uppdrag såsom behandlingsassistenter, i:e socialsekreterare inom myndighetsutövning, handläggare på ekonomiskt bistånd, egen företagare, boendehandläggare, skyddade boenden, biståndshandläggare, boendestödjare samt förebyggande arbete med ungdomar.

5.2 Behov

5.2.1 Våldsutsattas behov

Socialarbetarna beskriver en mängd olika mer eller mindre akuta behov hos de våldsutsatta de möter.

”Ja men då kan det vara att man gör en bedömning att den här personen är i behov av ett skyddad boende, att dem riskerar att bli utsattas för våld om inte dem skyddas. Det kan ju också vara att man ser att personen är i behov att komma ifrån bostaden men att den som är våldsutövare inte skulle söka upp eller så. Eller att det inte skulle behöva det behovet av skydd, då kan ju beviljas boende utan stöd. Det kan antingen vara lägenhet eller vandrarhem eller olika typer av boenden. Det kan ju också vara att dem är behov av ekonomisk hjälp och då initierar vi kontakten med försörjningsstöd som får utreda och se vad dem kan ha för rätt till hjälp där. Det kan också vara att dem har barn och att vi behöver ta samverkan med barn och ungdomsenheten då utifrån vad dem kan se att barnet har för behov eller om det finns annat skyddsaspekter utifrån det. Sen så klart kan det vara andra stödet i hur man ska skydda sig och där har vi säkerhetsplaneringar och pratar med personen om vad dem ska tänka på och så. Sen jobbar oftast personalerna mycket med det framöver. Sen är det också kanske samtalsstöd för det man har varit med om och hur man ska tänka framöver men det ligger oftast utanför oss eller att det är personal på boendena och så. Men sen kan vi också ha samtal med personerna såklart.” (Socialarbetare A).

Andra behov som lyfts av socialarbetarna är exempelvis behovet av skyddad boende, boende utan stöd, andra former av bostäder, ekonomiskt bistånd, barns behov, säkerhetsplaneringar samt samtalsstöd. Ovanstående behoven har även Ekström (2017) kommit fram till i sin forskning, där hon har undersökt bland annat socialarbetarnas uppfattning om de behov de möter bland våldsutsatta kvinnor. Ekström (2017) belyser att bostäder både skyddade boenden samt permanenta, ekonomiskt bistånd, praktiskt

stöd och rådgivning eller behandling är behoven som socialarbetarna upplever bland sina klienter. Det är av vikt att reflektera över om detta överensstämmer med vad de våldsutsatta själva upplever att de har för behov. Socialarbetarna kan ha uppfattningar kring deras behov men om det inte överensstämmer med vad de våldsutsatt själva uppfattar som sina behov, kan det bidra till att dessa inte tillgodoses. Vikten av vilka insatser som socialarbetarna erbjuder spelar då ingen roll.

Detta kan även kopplas till Maslows behovstrappa: de våldsutsatta beskrivs av socialarbetarna främst ha behov som befinner sig på de första två stegen i Maslows behovstrappa och socialarbetarna försöker uppfylla dessa genom att erbjuda rätt stöd och hjälp. Socialarbetarna gör detta genom att exempelvis erbjuda insatser i olika slag. Enligt Bruzelius och Skärvad (2017, s. 279) behöver behoven på lägre nivå vara tillfredsställda för att individen ska kunna gå upp för behovstrappan. I detta fall behöver de våldsutsattas behov på de två första stegen av behovstrappan vara tillfredsställda för att denne ska kunna gå upp för den. Detta innebär att när socialarbetarna inte kan uppfylla dessa behov, bidrar det till att de våldsutsatta inte kan gå upp för behovstrappan, utan stannar kvar på lägre steg. När behovet krockar med den våldsutsattas behov av hjälp bidrar det till att den våldsutsatta exempelvis kan välja att stanna kvar hos den personen som utsätter denne. Detta leder till att den våldsutsatta väljer att tacka nej till en insats då det inte överensstämmer med dennes behov och fortsätter att riskera bli mer utsatt.

Vidare vad gäller våldsutsattas behov menar socialarbetarna att dessa kan se olika ut beroende på i vilken situation den person man möter är i:

”Asså det kan se väldigt olika ut, de allra flesta är att, vad ska jag säga snabbt, att få komma i kontakt med oss och veta vad händer efter liksom att de bor på det skyddade boendet. För de allra flesta fallen så är det sådan tidsbegränsat eller vad man ska och då vet dem att dem ska vidare och att de här behovet att bli sedd, lyssnad på och det är därför vi jobbar på det sättet att vi vill åka ut så fort som möjligt för att påbörja den kontakten.” (Socialarbetare H).

Socialarbetarna menar att de våldsutsattas behov kan variera, där ett behov kan vara att få kontakt med socialarbetarna och få information om vad som skall hända. Andra

behov kan vara att bli sedd och lyssnad på. Socialarbetarna beskriver vikten av att uppfylla dessa behov snarast möjligt. Detta kan kopplas till det fjärde steget i Maslows behovstrappa som är uppskattnings- och statusbehoven. Dessa handlar om att man har en vilja att andra ser en, att andra uppskattar en, att andra respekterar en och blir bekräftad (Abrahamsson & Andersen, 2005, s. 143; Bruzelius & Skärvad, 2017, s. 278–279; Lussier, 2019, s. 321–324).

Ovanstående kan antingen tolkas som att de våldsutsattas behov utifrån Maslows behovstrappa behöver tillgodoses enligt ordning för att de våldsutsatta ska kunna gå upp för behovstrappan till exempelvis fjärde steget som förklaras ovan. Om den våldsutsattas behov tillgodoses enligt ordning så kan det innebära att den våldsutsatta blir placerad på skyddad boende, får akuta pengar, får information samt blir bekräftad av socialarbetarna. Detta för att i sin tur nå de resterande stegen. Ytterligare tolkning kan vara att en förutsättning för att nå steg ett och två är att först bli bekräftad och att bli sedd som kopplas till fjärde steget i Maslows behovstrappa. Genom att socialarbetarna är lyhörda och bekräftar den våldsutsattas känslor blir de våldsutsattas behov tillgodosett. Dock kan det vara så att den våldsutsatta söker bekräftelse hos sin partner som utsätter denne än hos socialarbetaren. Detta innebär att socialarbetarna kan möta de våldsutsattas behov i olika ordningar än vad som beskrivs i Maslows behovstrappa. Dock kan det vara svårt för de våldsutsatta att komma vidare i Maslows behovstrappa om inte denne blir bekräftad som beskrivs i fjärde steget. Detta på grund av att den våldsutsatta behöver ha en vilja att öka sin självförtroende och självkänsla som beskrivs i fjärde steget. För att kunna gå vidare i det slutliga steget som handlar om att ha en vilja om att sträva efter att uppnå samt förverkliga sin potential är det väsentligt att först ha en vilja att öka sin självförtroende och självkänsla, att välja att lämna våldsutövaren samt att socialtjänsten möter våldsutsattas behov.

Vidare, upplever socialarbetarna att det är främst kvinnor som söker sig till socialtjänsten för att söka hjälp och stöd på grund av våldsatthet:

”För att det är kvinnor som är mest våldsutsatta inom statistiken så det är inget konstigt. Men också finns det ett stigma kring att det finns en samhällelig bild av att män inte kan bli eller vara våldsutsatta. Vilket jag tänker gör att män som är våldsutsatta inte söker hjälp i lika hög grad. Dem ärenden som jag har hört från mitt

tidigare jobb där männen har sökt hjälp. Så kommer det berättelser av att man inte blir trodd, man blir ifrågasatt om man som våldsutsatt man berättar att om man är heterosexuell och blir slagen av sin fru. Så är det väldigt få som tänker sig att det kan vara sant.” (Socialarbetare D).

Forskningen visar att det mest förekommande är kvinnor som blir våldsutsatta och att förövaren är oftast en man de har eller haft en relation till (Sinisalo & Moser Hällen, 2018; Nilsson & Lövkrona, 2015; Nationellt centrum för kvinnofrid, 2014; Amnesty, 2004; Lundgren, 2001), vilket även socialarbetarna berör i citatet ovan. Men socialarbetaren beskriver utifrån ovanstående att det är samhället som formar våra tankar och föreställningar på vilka som är och kan vara våldsutsatta. När det gäller män som ber om hjälp kan det uppstå fördomar och föreställningar om det. Detta bidrar enligt socialarbetarna till en större risk att man som våldsutsatt man förmodligen inte blir trodd och ifrågasatt. Detta kan antingen tolkas som att fördomar och föreställningar är något man konstant behöver arbeta med både individuellt men även i arbetsgrupper. Anledningen till det är att det kan bidra till att oavsett vilket kön man har, ska kunna söka den hjälp och stöd som man har rätt till inom socialtjänsten. Ytterligare en möjlig tolkning är att socialarbetarna kan ha ett annat handlingsutrymme när det gäller utsatta män. Socialarbetarna kan ha tillgång till mer eller mindre insatser som avser män än kvinnor. Våldsutsatta män kan även utifrån Maslows behovstrappa befinna sig på andra steg än vad kvinnor befinner sig. En annan tolkning av det kan även vara att socialarbetarna inte kan urskilja var de våldsutsatta männen befinner sig på Maslows behovstrappan. Socialsekreterarnas föreställningar om männens behov kan även ses annorlunda ut jämfört med kvinnors behov.

5.2.2 Behov som våldsutsatta ej ser

En aspekt som lyftes bland socialsekreterarna var frustrationen som uppstod när den våldsutsatta gick tillbaka till förövaren, och därmed indirekt inte tog emot den hjälp och det stöd som erbjöds från socialtjänsten:

”Dem som jag personligen kan tycka är frustrerande. Vi hade ett ärende som hon kom, blev skyddsplacerad och gick tillbaka och hade barn. Det var barn med i bilden, två små barn då. Och det hände två till tre gånger att hon kom, blev skydds placerad och

gick tillbaka. Kom och blev skydds placeras (igen) asså det är ju en personlig känsla av frustration i att man verkligen önskar att hjälpa den här personen och motivera den till att du kommer få ett bättre liv utan din man. Men att vi vet ju alla att våld i nära, ambivalensen är väldigt högt och att människor som utövar våld är bra på att säga förlåt och liksom ger sken av att det kommer bli bättre. Jag kommer aldrig slå dig igen, det bara hände liksom så hära.” (Socialsekreterare C).

En återkommande beskrivning var just att socialsekreterarna gärna ville hjälpa, men att den våldsutsatta inte ville ta emot de förslagna insatserna. Detta togs upp av en annan socialsekreterare:

” Att man vill så gärna kunna hjälpa och sen så man väl kommer ditt att man ska kunna hjälpa. Den enskilde vill inte liksom så. Annars så aa det är väldigt mycket upp och ner med våldsutsatta.” (Socialsekreterare E).

Frustration kring att de våldsutsatta inte inser att de är i behov av hjälp, uttrycktes även av en annan socialsekreterare:

”Mindre bra, absolut de ärenden jag sitter med två just nu där kvinnorna inte inser det vad dem har hamnat i och vad dem har gått genom och vill flytta, och vill flytta tillbaka. Det är fruktansvärt, det är mindre bra tycker jag. Det är väldigt dåligt och där vi, jag, barn handläggarna tillsammans då med personal givetvis på båda käppar hade ett ärende igår en och halv timme och prata och det går inte. Det går inte, det går inte att nå, det går inte, man förklarar och beskriver liksom det psykologiska faktorerna, man beskriver och ritar på tavlan processen och liksom vad man går genom. Hon är kanske inne i en förnekelse fas, det går inte. Det går inte, det är bara så att jag har hittat på, jag var arg på min man. Det är en stor frustration och känns väldigt jobbigt och väldigt frustrerande. Sen bestämmer kvinnorna själva självklart för sina liv och när man då har, där det blir så då med den resultatet så känns det väldigt tomt och sen vet man inte hur kommer det att gå.” (Socialsekreterare H).

Sammantaget handlar detta om att socialsekreterarna upplevde att de våldsutsatta har behov som de själva inte ser. Socialsekreterarna försöker utifrån detta förklara för den våldsutsatta att hen faktiskt är just våldsutsatt och motivera denna att ta emot hjälp

utifrån detta. Samtidigt beskriver socialsekreteraren ovan att det är den våldsutsattas beslut som avgör i slutändan. Men om denne ”inte vill ta emot hjälp” så upplever socialsekreteraren en tomhet. Den rädsla av att inte veta hur det kommer gå när den våldsutsatta återvänder hem, som beskrivs ovan, beskrevs även av andra socialsekreterare. Orsaken till att den våldsutsatta inte ville ta emot de förslagna insatserna, kan bero på flera faktorer. Detta kan kopplas till Holmberg och Enander (2011) som beskriver de tre aktiva processer, att bryta upp, att bli fri samt att förstå. Den våldsutsatta behöver förstå vad en misshandelsrelation är och att se sig själv som en misshandlad kvinna. Detta för att exempelvis kunna bryta upp och därmed bli fri. En möjlig tolkning är att den våldsutsatta inte ser sig själv som utsatt och det kan vara en insikt som kan komma långt efter att denne har lämnat sin partner. Det blir därmed även svårt att förstå varför man behöver hjälp. Samtidigt som det är svårt att acceptera den våldsutsattas beslut om att inte vilja ha hjälp och stöd, befinner sig den våldsutsatta i en kris och därav behövs förståelse och bekräftelse över deras situation av socialarbetarna.

Något som tydligt lyftes upp av socialsekreterarna var ambivalensen som den våldsutsatta befinner sig i och att den våldsutsatta därmed inte ser behoven som socialsekreterarna ser. Ytterligare något som socialsekreterarna beskrev var att de våldsutsatta kunde ”försvara” förövaren genom att försöka övertyga socialsekreteraren om att vad de tidigare sagt om våldet inte stämmer. I vissa fall kan den våldsutsatta, som beskrivet ovan, också återvända hem till förövaren. Detta kan bidra till en orolig socialsekreterare då denne inte vet hur det kommer gå för den våldsutsatta. Dessutom har inte den våldsutsatta förståelsen för sin situation och ser sig inte som en misshandlad kvinna som är en av de aktiva processerna som beskrivs av Holmberg och Enander (2011). Anledningen till att den våldsutsatta återvänder hem kan bero på flertals olika faktorer och en av dessa kan vara att den våldsutsattas behov inte tillgodoses genom det socialarbetarna erbjuder i form av insatser. Samtidigt kan den våldsutsatta se dennes behov dock inte vara redo att bryta upp relationen som är en av de tre aktiva processer som beskrivs av Holmberg och Enander (2011). Därav är det av vikt att den våldsutsatta ska känna av en trygghet av att kunna komma tillbaka för att få hjälp och stöd.

Det som socialsekreterarna beskriver kan förstås med hjälp av Holmberg och Enander (2011) enligt vilka våldsutsatta kvinnor uppbrott består av tre processer, att bryta upp,

att bli fri samt att förstå. Författarna beskriver att det fysiska uppbrottet (att bryta upp) ofta föregås av flera tillfälliga uppbrottsförsök, och att insikten att man är våldsutsatt (att förstå) ofta kommer efter det fysiska uppbrottet. Därmed kan det bli oerhört svårt att försöka motivera den våldsutsatta att ta emot hjälp. Då varje individs liv skiljer sig från en annan individ kan det vara av vikt att ha förståelse och tålamod över att det skiljer sig ifrån hur långt tid det tar för den enskilde att faktiskt bryta upp, att bli fri samt att förstå. Dessa olika processer behöver insatser på olika nivåer utifrån behovstrappan. Processen att bryta upp exempelvis kan kopplas till steg ett och två i behovstrappan. Men de två andra processerna att bli fri och att förstå behövs det insatser på högre steg på behovstrappan.

5.3 Insatser

5.3.1 Säkerheten styr insatsen

Den vanligaste uppfattningen vid handläggning av våldsärenden bland socialarbetarna var att man alltid ska ha som utgångspunkt att bevilja skyddad boende i det initiala skedet:

”Men vi har som utgångspunkt att om man ansöker om skyddad boende så beviljas man alltid det i det initiala skedet. För det är ingenting man ifrågasätter om någon känner att dem är i behov av skyddet”. (Socialarbetare A).

En annan socialarbetare beskriver nedan vikten av att skyddsplacera i det initiala skedet och att ta hänsyn till säkerhetsaspekten för den enskilde:

”När den våldsutsatta kommer till socialtjänsten och kring en ansökan så tänker jag att det aldrig har varit något asså man utgår alltid från säkerhetsaspekten för den enskilde. Och man placerar hellre 100 gånger för mycket än en gång för lite. Så att säga det är den rutinen sitter i ryggmärgen hos alla.” (Socialarbetare E).

Ovanstående citat visar tydligt på att rutiner kring det initiala skedet är att skyddsplacera och att ha den våldsutsattas säkerhet i åtanke. Socialarbetarna upplever inte heller svårigheter att placera när det finns ett skyddsbehov då det är den våldsutsattas säkerhet som styr insatsen. Socialarbetarna upplever även att det är bättre att skyddsplacera den

våldsutsatta än att inte göra det. Detta för att inte riskera att den våldsutsattas utsätts för våld igen om denne återvänder hem. Detta kan kopplas till Maslows behovstrappa; genom att socialarbetarna i det initiala skedet placerar de våldsutsatta tillgodoses deras första behov, det fysiologiska och grundläggande (Bruzelius & Skärvad, 2017, s. 279). Därmed är det enklare för den våldsutsatta att gå uppför behovstrappan då första behovet tillgodoses, annars behöver den våldsutsatta röra sig nerför behovstrappan när basala behov på längre nivå hotas. Det är av vikt att lyfta att det är behoven som socialarbetarna upplever att de våldsutsatta har. Frågan blir då om de våldsutsattas behov tillgodoses genom denna insats eller inte? Vidare kan detta kopplas till Mullender (1996) som lyfter vikten av att följa riktlinjer och god praxis för hur bemötandet av den våldsutsatta kvinnan ska genomföras. Författaren menar att det bidrar trygghet samt en känsla av att vara sedd och bli tagen på allvar. Genom att socialarbetarna tar den våldsutsattas situation på allvar i det initiala skedet, kan det bidra till att de våldsutsatta får en känsla av att vara sedd och bli tagen på allvar (ibid). Detta kan utifrån Maslows behovstrappa tolkas som att bemötandet är av stor vikt för att den våldsutsatta ska kunna skapa förtroende för socialarbetarna samtidigt som det även har betydelse för att den enskilde ska kunna be om hjälp och stöd oavsett om den tackar ja eller inte till hjälp.

5.3.2 Insatser som erbjuds

Socialsekreterarna beskrev flera olika insatser, som exemplifierat i citatet nedan:

”Ja det finns då att man kan få komma till kvinnor jour. Man kan få bli placerad utanför Göteborg i skyddad boende, det finns även placeringar i skyddad boende här. Man kan ansöka om kommunalt kontrakt. [...] Man får naturligtvis stöd i med kontaktperson inom den här insatsen med stöd person. Det får man utreda hur mycket behöver just du, du kanske bara behöver en gång i veckan men sen kanske det finns flera som behöver flera gånger i veckan. Och det får man utreda vad som lämpligt för just den. Det är viktigt så att klienten mår bra och får hjälp.” (Socialsekreterare G).

Att man kan bli placerad och få boende i form av kvinnojour, skyddad boende, kommunalt kontrakt och kontaktperson är insatser som erbjuds. Men även samtalsstöd beskrevs:

”Vi här har vårt stöd och behandlingsgrupp, de kan ju liksom agera samtalsstöd liksom.” (Socialsekreterare C).

I ett antal propositioner enligt Ekström (2012, s. 63–64) beskrivs vad stödet för våldsutsatta ska bestå av. Stödet handlar sammanfattningsvis om stöd i form av praktiskt hjälp som exempelvis, skyddat boende, rådgivning eller psykosocialt stöd i olika slag. Det är även väsentligt enligt Kvinnofri (Prop., 1997/98:55, s. 137–138) att ha i åtanke att det inte är självklart för våldsutsatta kvinnor att veta vilka hjälpinsatser som är nödvändiga samt tillgängliga i deras situation. På grund av detta är det av vikt att socialtjänsten är lyhörd och informerar om de möjligheter som finns att tillgå (ibid). Utifrån ovanstående framgår det att det erbjuds de insatser som dessa propositioner beskriver. Detta väcker frågan om det finns andra insatser, eller andra behov, som inte uppmärksammas i propositionerna. Socialsekreterarna betonar att insatserna vilar på en utredning just av de våldsutsattas behov. Ändå är det då i arbetet med de våldsutsatta väsentligt att ta reda på om det finns andra insatser eller andra behov som inte lyfts upp och på så sätt synliggöra detta.

Dock har det vidare framkommit att det finns tydliga rutiner kring hur socialsekreterarna ska gå tillväga när de ska hitta ett skyddad boende för den våldsutsatta.

”Nu har vi ju SPINK som är placerings kanselin kan man säga. Där vi ställer våra förfrågningar och de hjälper oss att leta fram boenden. Där i kan jag ju skriva om det finns några särskilda önskemål eller liksom på område eller på typ av boende. Det kan vara skyddad boende med personal eller mer boende utan stöd som lägenheter där man kanske har personal utanför och det kan vara olika så. Det kan jag ju skriva då att vi kan se att det här skulle kunna vara bra eller den här önsknigen finns.” (Socialsekreterare A).

Socialsekreterarna använder sig av SPINK (förkortning av Samlad placerings- och inköpsfunktion) som är en placerings kanselin, vilket innebär att SPINK väljer ut boenden som de våldsutsatta ska flytta till. Socialsekreterarna menar att de kan skriva vilket boende som skulle kunna vara bra för den våldsutsatta och om det finns önskemål

från den enskilde. Detta innebär att socialsekreterarna inte behöver ha ansvaret över vilken slags boende som är lämpligt och vilket som inte är. Det finns både fördelar och nackdelar med detta. Fördelen är att socialsekreterarna inte behöver lägga tid på att leta efter boenden. Nackdelen är att de våldsutsattas behov inte alltid uppfylls då SPINK inte alltid kan matcha deras behov med insats i form av boende. Dessutom kan en annan nackdel vara att SPINK inte har den kontakten som socialsekreterarna har med dessa boenden, vilket innebär att SPINK inte alltid vet om dessa boenden är det mest lämpliga för den våldsutsatta.

Sammantaget upplever socialsekreterarna dock att de har en stort frihet att kunna samarbeta med klienten kring insatserna och att matcha insats utifrån dennes behov. Det som styr är även den våldsutsattas behov för att på så sätt hjälpa den våldsutsatta på bästa möjliga sätt för att denne ska bland annat ha ett självständigt liv. Med hänsyn till detta ska socialtjänsten enligt Kvinnofrid (Prop., 1997/98:55, s. 137–138) vara lyhörd för vad kvinnor som befinner sig i en misshandelssituation kan vara i behov av. Detta utifrån att kvinnan själv inte vet om vilka möjligheter hon har att få stöd och hjälp.

”Men jag tycker ändå att vi har väldigt fritt eller vad man ska säga, fritt är kanske fel ord men jag har nog aldrig känt att nej men vi kan inte ge dig det och nej du får nöja dig med stödperson en gång i veckan. Eller nej du vi kan inte placera dig på en trygg ort. Jag tycker nog att vi har väldigt stor frihet att samarbeta med klienten om hon till exempel befinner sig på KCK. Samarbeta kring aa vart kan du vara i landet och men det är inga problem och om någon vara i en trygg ort då försöker vi hitta där. Asså jag tycker ändå att vi, det är inte så att dem bara har en alternativ. Nej ni får åka till Haparanda så får det vara bra där så hejdå. Nej då utan man samarbetar med klienten, vad blir bäst i ditt liv. Vart kan du sen gå vidare och bli en självständig människa.”
(Socialsekreterare G).

Enligt Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 24) är handlingsutrymmet kärnan av rutiner, bedömningar och ansvaret att fatta beslut. Socialsekreterarna upplever sig ha ett stort handlingsutrymme att matcha de våldsutsattas behov med insats och därmed ha möjlighet att socialsekreterarna uppfyller de våldsutsattas behov.

5.3.3 Insatser som saknas

5.3.3.1 Långsiktiga stödet

Gällande vilka insatser som saknas beskrev socialarbetarna följande:

”Men jag kan tycka att där borde vi också utifrån den kunskap vi ändå har om våld i nära och att det är processer som tar tid och att det långvariga stödet är jätte viktigt. Det är det som glöms bort tycker jag. Vi är bra på det akuta men vi är sådär på det långsiktiga stödet.” (Socialarbetare B).

Flertals socialarbetare betonade vikten på hur viktigt det långsiktiga stödet är och att det är en av de insatser som saknas. Dessutom beskriver socialarbetarna hur bra de är på det akuta men mindre bra på det långsiktiga stödet. Ovanstående resonemang kan återföras till Ekström (2017) om att det långsiktiga stödet är svårt att åstadkomma medans den akuta situationen är mer hanterbar. Detta visar tydligt på att det än idag saknas det långsiktiga stödet. Kelly, Sharp och Klein (2014) lyfter även att våldsutsatta kvinnor kan ha behov av stöd över lång tid. Detta kan vidare kopplas till Holmberg och Enanders (2011) beskrivning av de emotionella och kognitiva uppbrottsprocesserna, som kan pågå mycket långt tid efter det rent fysiska uppbrottet.

Det framkommer även nedan att de våldsutsatta kan sakna någon som hjälper dem med praktiska saker som exempelvis fylla i olika blanketter eller kontakt med myndigheter:

”Ja men jag önskar att man kunde bevilja någon form av stödkontakt under en längre period asså. Både samtalsstöd men också kanske någon som kan stötta i praktiskt, inte liksom passa ens barn men hjälpa en i hur man fyller i blanketter om skyddad identitet eller vad det kan vara som man behöver göra för att söka igen, behöver förnyas eller så. Kan vara ett stöd i kontakter med myndigheter, i rättsprocess så asså att det fanns någon som kunde vara något närmare än vad jag kan vara. För att jag inte har utrymme eller möjlighet och kanske inte ska det i min roll.” (Socialarbetare F).

Kelly, Sharp och Klein (2014) beskriver i sin studie vad de benämner som den holistiska modellen, vilket innebär att varje våldsutsatt kvinna kan ”drop in and drop out of support”. Därmed kan den enskilde skapa sin egen ”korg med resurser” anpassade till deras specifika behov. Kanske är det bitvis detta som beskrivs när socialsekreterarna

beskriver att de våldsutsatta ”inte tar emot hjälp”, att de väljer att gå in och ut ur stödsystemet utifrån sina egna upplevda behov? Vad gäller det mer långsiktiga stödet beskrev dock socialarbetarna.

Hur lämnade och ensamma de våldsutsatta kan känna sig efter att beviljade insatserna är avslutade:

”Men just det där att många beskriver att det känns som att alla bara försvinner, att sen finns det inget skyddsnät längre. Det finns ju, du kan ju alltid ansöka igen men känslan är inte den. Att det är väldigt mycket hållande och struktur i början för att skydda och risk bedömningar och hot liksom se till det. Men sen är man lämnad ganska ensam [...].” (Socialarbetare D).

Vad gäller det långsiktiga stödet tycks alltså de våldsutsatta inte ges någon möjlighet att välja att gå in och ut ur stödet: de är enligt socialsekreterarnas beskrivning redan utdefinierade. Denna insats som socialarbetarna upplever saknas, bidrar till att de våldsutsattas behov inte tillgodoses. Därmed kan inte socialarbetarna matcha de våldsutsattas behov med insatser som finns redan.

5.3.3.2 Boende med möjlighet till husdjur

Flera socialsekreterare betonar nedan en annan insats som saknas:

”Egentligen saknas väl eller nej det som kan vara ibland är ju att där det finns husdjur, att det finns väldigt få placeringar med möjlighet till husdjur. Och när vi kommer i kontakt med våldsutsatta så är det väldigt ofta att hund blir kvar och att hund används som en påtrycknings medel, att försöka få hem kvinnan.” (Socialsekreterare E).

Socialsekreterarna betonade att det finns få placeringar med möjlighet till husdjur. Den våldsutsatta som har ett husdjur kan välja att tacka nej till skyddad boende då det inte alltid finns placeringar med möjlighet till husdjur. Detta innebär att det blir fara för den våldsutsatta att återvända tillbaka till förövaren. Men om den våldsutsatta väljer ändå att tacka ja till skyddad boende utan att ta med sig sitt husdjur, kan det bidra till att förövaren använder husdjuret som påtryckningsmedel som beskrivs ovan i citatet. Detta

för att få hem den våldsutsatta. Detta stämmer väl överens med Holmberg (2011, s. 58–59) som menar att det finns många studier som verifierar anknytningen mellan våld mot djur och mäns våld mot kvinnor. Holmberg menar att djur fungerar som en kvarhållande faktor för kvinnor i våldspräglade relationer och att det är ett gemensamt resultat i studierna. Författaren (2011, s. 58–59, 61) beskriver att det är många kvinnor som på grund av djuret inte söker ett skyddat boende och tvekar att lämna djuret hos mannen. Därför blir kvinnan kvar i relationen trots hot och våld. I parrelationen innefattar våld mot djur i stort sett samma våldshandlingar som de som riktas mot kvinnor men skillnaden är att mannens syfte är att terrorisera kvinnan genom att utsätta djuret. Det våld som utövas mot djuret är alltså oftast är en indirekt handling, som för det utsatta djuret självklart får konkreta konsekvenser, men vars direkta mål är att bryta ner och skada kvinnan.

5.3.3.3 Boende med personal som har mångsidig kunskap

En annan insats som socialarbetarna upplever saknas är boenden för individer som är våldsutsatta och har exempelvis aktiv missbruk. Detta då man riskerar att fokusera på missbruket och inte våldet. Följande citat belyser detta:

”Sen som jag sa innan om man har insatser, man är utsatt för våld och aktiv i missbruk. Det finns inte heller någonting, det finns kanske ett skyddad boende som tar emot påverkade och som har liksom skydd och personal och krissamtal och sådana saker. Som ligger dessutom utanför avtal så vi ska helst inte använda oss av detta. Utan det blir att vi får pussla eller antingen så blir det fokus på missbruket eller så blir det fokus på våldet. Och då är det andra bortglömt. Oftast blir det okej personen har ett missbruk då behandlar vi det. Och då glömmar man bort att den personen behöver annat stöd eller kanske behöver skydd. Och det liksom faller undan så. Då är det missbruket som helt plötsligt är problemet och inte våldet man har varit utsatt för så.” (Socialarbetare C).

Socialarbetarna beskriver även nedan att en våldsutsatt person som har ett missbruk kan hamna bland stolarna:

”Men även personer som är våldsutsatta som har ett pågående aktivt missbruk, dem hamnar oftast mellan stolarna för att det inte finns så många boenden som tar emot dem, när man är aktiv i missbruk. Men du kan vara behov av skydd.” (Socialarbetare F).

Ovanstående resonemang kan återföras till Ekström (2017, s. 19) som lyfter att det finns mycket forskning om missbrukade kvinnors behov, dock finns det inte lika mycket om hur stödet hanteras inom socialtjänsten. Vidare har Ekström (2017) kommit fram i sin forskning om att socialarbetarna upplever sig ha svårare att hitta skyddade boenden för vissa målgrupper som exempelvis personer med funktionshinder eller dem med många barn. Haeseler (2013) lyfter att den amerikanska socialtjänstens stöd anses, övergripande, inte vara tillräckligt för att kunna möta våldsutsatta kvinnor och deras behov på bästa möjliga sätt. Detta då våldsutsatta kvinnor behöver många insatser samtidigt. Utifrån citaten framgår det att de våldsutsatta kvinnorna som även har ett missbruk är behov av flera insatser, både för deras utsatthet men även för deras missbruk.

Vidare beskriver en annan socialarbetare nedan att det skulle behövas boenden med kompetent personal som kan hantera olika problematik. Dessutom att kostnaden av boendet inte är dyr så att socialtjänsten kan använda sig utav det:

”Ja jag tänker att vi hade behövt boenden med som kan kombinera olika problematik, att man har kompetent personal som kan hantera dem här grejerna. Som inte kostar så mycket så vi får lov att använda oss utav det ungefär så.” (Socialarbetare C).

Enligt Ekström (2017) är ekonomiska resurser en viktig aspekt i analysen av socialarbetares handlingsutrymme. Socialarbetarna ovan beskriver tydligt att boendena inte får kosta mycket; först då har de möjlighet att använda sig av dem och därmed kunna uppfylla de våldsutsattas behov. Det framkommer tydligt att man inte alltid kan prioritera de våldsutsattas behov utan att det är andra faktorer i organisationen som påverkar socialarbetarnas beslut. Detta, menar jag kan leda till att de våldsutsattas behov inte alltid kan tillgodoses och att de riskerar därmed att fara illa. Ett exempel på det kan vara om den våldsutsatta väljer att återvända hem på grund av att den placeras i ett boende som den inte anser tillgodoser dennes behov.

5.4 Handlingsutrymme

5.4.1 ”Glasklara” ärenden ger handlingsutrymme

Ärenden där socialsekreterarna upplever sig ha det största handlingsutrymmen är de ärenden som beskrivs som ”glasklara” våld i nära relationsärenden. Med detta menar socialsekreterarna att det är ”typiska” våld i nära relations ärenden, där våldet är tydligt och, där man vet hur man i en akut situation ska gå tillväga utifrån insatserna som finns. Detta beskrivs nedan med följande citat:

”Oftast så tycker jag att jag har det när det är liksom dem här ganska glasklara våld i nära när det är någon som har varit tvungen att fly från sitt hem och så har blivit placerad på skyddad boende. Speciellt när det är barn inblandade så är det ganska snabba lätta beslut och sen när vi tar över från mottaget utreder vi vidare och då blir det oftast kommunalkontrakt och sen också vidare stöd kontakter och så. Där tycker jag att jag har ganska mycket handlingsutrymme.” (Socialsekreterare B).

Utöver det beskriver även en annan socialsekreterare hur man hanterar dessa ”typiska” våld i nära relations ärendena:

”I väldigt speciella ärenden alltså det flesta om det flesta om det är bara det här är ett typiskt våld i nära ärende. Då är det lite så dära då går vi till SPINK du får det erbjudandet och personen flyttar in där. Vi gör en bedömning om vi kan skicka en remiss kan personen bo kvar i Göteborg. Vad finns det och hur ser hotet ut och så vidare. Så är det liksom vi har vår linje.” (Socialsekreterare C).

Utifrån ovanstående citat blir det tydligt hur man hanterar dessa ”typiska” våld i nära relations ärendena. Det beskrivs hur man går tillväga och att socialsekreterarna följer en linje utifrån rutiner man har i organisationen. Detta kan kopplas till Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 16–17) där författarna beskriver att man har stort frihet som socialarbetare i sitt arbete parallellt som man är styrd av lagar, överenskommelser, regler och traditioner. Vidare beskrivs hur man hanterar det utrymme som ges, vilket är socialarbetarens frihet samt ansvar. I detta fall ger lagen, regler och organisationen socialarbetarna en stor frihet att hantera dessa ”typiska” våld i nära relations ärenden. Ekström (2017) belyser även att socialarbetare får ett stort

handlingsutrymme genom ramlagstiftningen. I de fall där socialarbetarna har större handlingsutrymme kan det bidra till att de våldsutsattas behov tillgodoses. Genom att socialarbetarna kan matcha de våldsutsattas behov med lämpliga insatser. Socialarbetarna väljer även hur deras utrymme ska användas som de får samtidigt som de är styrda av lagar, riktlinjer samt regler. Ett exempel kan vara när socialarbetarna har mer resurser i form av mer insatser, ekonomi, kunskaper och erfarenheter, vilket kan bidra till att man har större handlingsutrymme och därmed kan man möta de våldsutsattas behov. Vidare kan handlingsutrymmet påverkas av exempelvis de lagar och regler som socialarbetaren har i sitt arbete, vilket i sin tur kan tolkas på olika sätt utifrån varje socialarbetare. Detta kan även leda till att varje socialarbetares utrymme för tolkning skapar olika handlingsutrymmen till att agera för de våldsutsatta.

5.4.2 Kunskap ger handlingsutrymme

Något som har kommit fram gällande handlingsutrymme är att socialarbetarna upplever sig ha handlingsutrymme genom att ha kunskap i ärenden och om målgruppen inom våld i nära relationer:

”Nej man jag tycker att jag det känns att jag har mycket handlingsutrymme för att jag har jobbat med våld under lång lång tid och jag vet ganska bra vad finns det att vända sig i stan, vilka resurser finns. Så jag tänker inte att det är inte helt låst utifrån vilka resurser socialkontoret jag jobbar på har utan jag vet vad man kan vända sig. Sen självklart är man ju beroende av det finns pengar i staden och att det går att placera på skyddande boenden. Det går att liksom bevilja bistånd men jag skulle säga att jag känner att jag har mycket handlingsutrymme.” (Socialarbetare D).

Vidare beskriver socialarbetarna att de upplever sig även ha stöttning från arbetsledning då dem har kunskapen med sig. När kunskap om målgruppen inom våld i nära relationer saknas i arbetsledningen så kan även det bidra även till större handlingsutrymme till socialarbetarna:

”Ja det tycker jag, jag tycker att ibland hur ska man förklara. Att ibland så saknas nog en djup kompetens kring området bland förstar också då. Som inte riktigt har utbildat

sig vidare i frågan eller som inte. Så lämnas väldigt mycket till enskilda handläggare att göra bedömningar så att säga.” (Socialarbetare E).

Man skulle kunna tänka sig att det var precis tvärtom, en arbetsledning som utan kunskap om våld i nära relationer bromsar viktigt beslut. Dock framgår det utifrån ovanstående att beslut lämnas över till socialarbetarna istället. Därmed ger kunskap handlingsutrymme.

Socialarbetarna beskriver även att det är arbetsledningen som har delegationen men att det är de som ”äger” ärendet, det vill säga har mest kunskap i ärendet:

”Jag skulle väl säga att det är mer mitt beslut än egentligen arbetsledares, det är bara ett formellt att hon har delegationen.” (Socialarbetare H).

Socialarbetarna upplever även att arbetsledningen inte ifrågasätter besluten som de gör utan att de backar socialsekreterarna i deras beslut:

”Aa för att jag känner mig nog backad i mina beslut så att säga. Jag känner inte att man ifrågasätter dem beslut jag tar eller dem bedömningar jag gör i dem lägena.” (Socialarbetare E).

De ovanstående citaten visar tydligt att socialarbetarna anser sig ha möjlighet till att ha handlingsutrymme samt att utvidga det. Detta genom den kunskapen de har i ärendena men även av erfarenhet utifrån arbetet med målgruppen inom våld i nära relationer. Socialarbetarna uppfattar även att arbetsledningen stöttar dem och inte ifrågasätter deras beslut. På så sätt kan socialarbetarna motivera sina beslut till arbetsledningen och därmed utvidga sitt handlingsutrymme. Detta kan kopplas till Svensson, Johansson och Laanemets (2008, s. 16–17) där dem beskriver vad det innebär att vara socialarbetare inom en organisation. Socialarbetarna är en representant för socialtjänsten, det vill säga en offentlig organisation. Författarna (2008, s. 16–17) beskriver även att socialarbetarrollen innebär att stå i direktkontakt med den individ som ska få hjälp och stöd och att positionen beskrivs såsom ”gräsrotsbyråkrat”. Vidare menar författarna att det är gräsrotsbyråkratens uppgift att binda ihop klientens behov med organisationens uppdrag och därav försona dem så att båda parter tolkar det som rätt och riktigt.

Socialarbetaren har organisationen resurser och sin kunskap till stöd för det. Delvis är det således organisationen som formar handlingsutrymmet. Det är även organisationens uppdrag som avgör hur stort utrymme den enskilde socialarbetaren har. Vidare kan detta kopplas till Ekströms (2017) forskning avseende socialarbetarnas handlingsutrymme. Författaren menar att det är oerhört viktigt med organisatoriska aspekter för att förstå stödet till de våldsutsatta kvinnorna. Hon lyfter extern tillsyn samt utbildning som en del av faktorer som en socialarbetare behöver för att utöka sitt handlingsutrymme. Utifrån socialarbetarnas citat kan det utläsas att socialarbetarna redan har kunskapen för att kunna utvidga sitt handlingsutrymme. Vidare kan man utläsa utifrån citaten att socialarbetarna får utrymme av organisationen att utvidga sitt handlingsutrymme. Dessutom tycks socialarbetarna få resurser av organisationen i form av att de har arbetsledare som stöttar dem i ärendena.

5.4.3 Skapa handlingsutrymme genom motivering

När det gäller att matcha behoven som de våldsutsatta har med insatsen som erbjuds tar socialsekreterarna upp att de gör det med hjälp av motivera sina beslut och att de upplever att de har ett stort handlingsutrymme genom det, vilket exemplifieras i citatet nedan:

”Ja fast det är på grundat asså det är ju basen ligger ju i min berättelse eller hur. Vi vet ju det hur vi berättar kan ju lite tolkas olika beroende på liksom ibland vilken förste man går till [...] Nej men någonstans så är det ju vad jag väljer på något sätt att plocka fram, det är ju inget påhittat, det är ju den berättelsen som är. Men vad är det jag då har bedömt liksom är viktigast för att få igenom beslutet eller för att jag då bedömer då att den insatsen eller det är det bästa att hon ska bo kvar och inte flyttas på till exempel. Och då argumenterar jag då, som vi alltid gör liksom motiverar och argumenterar då. Så på det sättet det är inte bara chefen eller arbetsledaren har beslutande rätten utan jag är full delaktig.” (Socialsekreterare H).

Utifrån ovanstående citat framkommer det även att socialsekreteraren är full delaktig och att det inte endast är arbetsledningen som har beslutande rätten. Det framkommer även betydelsen av hur man lägger upp ärendet och beskriver det, det vill säga berättelsen om den enskildes situation. Socialsekreterarna utvidgar därmed sitt

handlingsutrymme genom att välja på vilket sätt de berättar om ärendet samt att motivera sig fram till de beslut som tas. På så sätt har socialsekreterarna makten över att utvidga sitt handlingsutrymme genom hur de presenterar ärendet. Organisationen ger även utrymme till socialsekreterarna att genom att låta sig påverkas av hur ärendet presenteras.

5.4.4 När handlingsutrymmet är begränsat

Citatet nedan visar på när socialsekreterarna upplever sig ha ett begränsat handlingsutrymme:

”Sen finns det alltid ärenden som hamnar i någon slags gråzon där det kan vara lite svårare, där det ändå finns ett hyfsat starkt nätverk runt omkring. Eller det finns att man redan bor i ett kommunaltkontrakt men har en ny relation där man utsatts för våld. Då kan det vara svårt att få liksom byta sin lägenhet och sådär. Då är det mycket svårare och där är mitt handlingsutrymme mycket mindre också. Så fort folk inte passar in i den vanliga ramen liksom. Det kan vara samma sak om det finns missbruksproblematik eller psykisk ohälsa oavsett om den är kopplat till våldet eller inte. Så kan det vara svårt att hitta bra insatser och hitta rätt insatser och göra bra matchningar. Då är ju handlingsutrymmet begränsat.” (Socialsekreterare B).

Ovanstående visar att socialsekreterarna menar att deras handlingsutrymme är begränsat när det handlar om att de våldsutsatta har annan problematik. Det kan vara om man är våldsutsatt och samtidigt har ett missbruk eller psykisk ohälsa. I dessa situationer blir det mer komplext och man har ett begränsat handlingsutrymme utifrån att det inte finns insatser att erbjuda för den målgruppen.

Vidare beskrivs svårigheter kring ärenden där en våldsutsatt person har mångsidig problematik och inte passar in i ”ramen”:

”Dem har oftast mycket, det är såklart det beror på men jag tycker oftast att dem som är våldsutsatta och bryt sig fri. Dem är ju i kris och dem är i behov av kris samtal och stöd. Sen beroende på det kan finnas att man har missbruk eller man kan ha en funktionsnedsättning, psykisk ohälsa och så vidare. Och jag tänker att de flesta har ju

eller sådär lagom nivå av som behöver krissamtal och kurator, psykolog och någonting. Sen så har man dem som har väldigt mycket, jag tycker inte att staden har så mycket att erbjuda dem. Dem som har en mångsidig problematik. Man kan vara våldsutsatt men är man våldsutsatt och har missbruk det går inte ihop. Nej. Men är man våldsutsatt och psykisk ohälsa, det går inte ihop liksom. Det lättaste är ju när man bara är våldsutsatt och är normal fungerande person i övrigt. För då är det så här du kan gå till dem här typ kris centrum för kvinnor. Dem har samtalskontakt liksom utan bistånd eller ni kan träffa någon här och prata liksom med. Är det mer än så blir det oftast mycket krångligare.” (Socialsekreterare C).

Ovanstående visar åter igen på att socialsekreterarna menar att deras handlingsutrymme är begränsat när det handlar om när man som våldsutsatt har mångsidig problematik. Socialsekreterarna menar även på att det bidrar till svårigheter kring att matcha den våldsutsattas behov med insatser. I jämförelse med om man är våldsutsatt och passar in i ramen, då upplever socialsekreterarna att de har handlingsutrymme att matcha den våldsutsattas behov med insatser. Förklaringen till det kan vara att Göteborgs Stad har insatser att erbjuda vad gäller våldsutsatta som passar in i ”ramen” medan det inte finns insatser för våldsutsatta med mångsidig problematik. Dessa resultat kan speglas i Ekströms (2017) modell, som illustrerar vilka faktorer som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme. Marknaden har en stor betydelse utifrån vilka insatser som är tillgängliga, det vill säga tillgång och efterfråga (Ekström, 2017). Eftersom socialsekreterarna lyfter att det inte finns en stor marknad som erbjuder insatser i form av boende för personer som har blivit våldsutsatt och exempelvis har ett missbruk är handlingsutrymmet därför begränsat. Socialsekreterarna har inte heller makt över marknaden som erbjuder insatser. Däremot kan socialsekreterarna lyfta efterfrågan av insatser som saknas i organisationen för att påtala problematiken kring det och på sikt påverka till förändring.

5.4.5 När pengarna inte räcker

Något som framkommer i analysen är att ekonomi påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme negativt:

”Asså även om jag tänker utanför ”boxen” och försöker hitta lösningar och så är det inte säkert att jag alltid får igenom det. Det har ju med kostnader och allt möjligt att göra som personer ovanför mig i hierarkin måste ta en annan hänsyn till än vad jag gör. När jag tänker tillsammans med min klient eller när jag tänker om min klient eller situationen.” (Socialarbetare B).

Socialarbetarna menar att det är väsentligt att påbörja med en arbetsplan så fort som möjligt, då med tanke på ekonomin snarare än klinten:

”Det är ju pengar också förstått, man måste ju tänka aa okej här är en placering men den kan inte vara för evigt. Vi får sätta igång en arbetsplan direkt och försöka hitta något boende så att hon kan bli självständig. Det är de viktiga att man inte kan luta sig tillbaka och tänka åh vad gött nu får hon vara där ett år.” (Socialarbetare G).

Utifrån ovanstående är ekonomin en stor faktor till att socialarbetarnas handlingsutrymme påverkas negativt. Denna faktor menar socialarbetarna inte går att bortse ifrån och att deras exempelvis 1:e socialsekreterare (arbetsledare) tar mycket hänsyn till dessa faktorer. Socialarbetarnas fokus ligger på att försöka hjälpa den våldsutsatta till att hitta ett eget boende och bli självständig. Ovanstående resonemang kan återföras till Ekström (2017) modell, där det beskrivs vilka faktorer som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme. Resurser är en av faktorerna som är med i modellen. I detta fall har inte organisationen resurser, det vill säga ekonomin till att erbjuda exempelvis längre placeringar, vilket bidrar till att socialarbetarnas handlingsutrymme begränsas och påverkas negativt. För att socialarbetarna ska kunna fokusera mer på de våldsutsatta redan från början och på bästa möjliga sätt hjälpa de, är ekonomin en stor faktor. Om socialarbetarna hade större ekonomisk ram att utgå från så skulle det bidra till att fokus skulle vara mer på de våldsutsattas behov än vilken placering som är billigast. Å andra sidan skulle detta även kunna bidra negativt genom onödigt långvariga placeringar, som kan hindra de våldsutsatta hindras till att bli mer självständiga.

5.4.6 När handlingsutrymme saknas

Vad gäller när socialsekreterarna inte hade handlingsutrymme överhuvudtaget, är när arbetsledningen inte var överens med dem. Arbetsledningen hade det slutliga ordet och mandatet, vilket innebar att det inte spelade någon roll vad socialarbetarna ansåg:

”Jag har ju mandat och fatta en hel del beslut och inriktning själv men sen får det vara i dialog med min förste också som då representerar organisationen. Och där kan det uppstå en hel diskussioner och tar det stop så är det där det tar stop liksom. Även om jag har en tanke om att jag tycker att vi borde, gå lite utanför rammarna eller hitta special lösningar och så där. Så kan det vara att det blir stop för att det inte passar in tillräckligt bra i. Hur vi är vana att jobba, mm.” (Socialsekreterare B).

Vidare beskrivs nedan att ekonomi är en faktor som påverkar när man ska matcha våldsutsattas behov med rätt insats:

”Nej men oftast så SPINK ska ju leverera det som är billigast och oftast så är det också det som organisationen vill gå på för att spara pengar. Så det är inte så att jag kan sitta och tänka liksom vad hade varit bra för den här personen. Utan det gör SPINK då åt mig liksom och det funkar inte alltid. Så och då är det lite svårt och det är inte alltid min arbetsledning tycker att jag ska tänka annorlunda utan dem tycker att jag ska gå från det jag har fått liksom.” (Socialsekreterare C).

Vidare framkommer i nedanstående citat från en annan respondent hur socialsekreterarna försöker utvidga sitt handlingsutrymme:

”Vi hade ett ärende där jag hade min åsikt men min förste hade sin åsikt och det är hennes åsikt som i slut ändan bestäms. Och i det fallet ansåg jag att min arbetsledning hade fel. Aa. Men hon sa att nej men du får gå på det. Då har inte jag något handlingsutrymme alls liksom. Nej. [...] Jag gick till min chef då men hon tyckte att nej men du får lyssna på din förste. Då tyckte jag aja då får det väl vara så.” (Socialsekreterare E).

Ovanstående citat visar tydligt på hur denna socialarbetare försöker utvidga sitt handlingsutrymme genom att arbeta inifrån för förändring och påtala problemet för

chefen. Men när chefen hänvisar tillbaka till att socialarbetaren ska lyssna på dennes förste socialsekreterare (arbetsledare) så tar det stop och därav utvidgas inte handlingsutrymmet. Ovanstående sätt är enligt Svensson, Johansson & Laanemets (2008, s. 24–26) ett av förhållningssättet för tjänstemän att försöka utvidga sitt handlingsutrymme. Vidare blir det tydligt i ovanstående citat att arbetsledningen har makten över att ha det slutliga beslutet och mandatet. Socialarbetarna blir därav maktlösa i dessa situationer, oavsett om de anser att det inte är rätt insats för den våldsutsatta. I detta fall blir det svårt för socialarbetarna att matcha våldsutsattas behov med insatser, då organisationen begränsar dem. Dessutom belyser Ekström (2017) att socialarbetarnas handlingsutrymme kan förklaras med hjälp av en modell som illustrerar vilka faktorer som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme. Det som påverkar deras handlingsutrymme är lagar/policy, resurser, marknad/utbud, organisering/specialisering samt status. Detta är faktorer som troligtvis spelar stor roll i interaktionen mellan den enskilde socialsekreteraren och dennes arbetsledare. Detta kan även kopplas till att kunskap ger handlingsutrymme som beskrivits ovan under rubriken kunskap ger handlingsutrymme. Organisationen ger möjlighet till ökat handlingsutrymme genom att låta sig påverkas av socialsekreterarnas beskrivning av ärendet. Dock framgår det tydligt utifrån ovanstående att det inte alltid tycks vara så då organiseringen av de olika roller i socialtjänsten påverkar socialarbetarens handlingsutrymme i arbetet med våld i nära relationer.

5.4.7 Samverkans betydelse

Något som har framkommit som är väsentligt för att ärenden ska fungera bra är samverkan, vilket tycks bidra till större handlingsutrymme:

”Det var väl att vi samverkade vi handläggare som är aktuella i hennes ärende så det tänker jag är viktigt. Att man sitter med dem som är experter på sina områden och att man jobbar tillsammans för att hjälpa klienten och det gjorde vi, vi ska göra det. Åa men det finns ju inte alltid tid till det eller resurser eller att man läser sig i sina egna enheter och inte går in och stöttar upp och hjälper varandra. Och det tänker jag gagnar klienterna, speciellt i sådana här ärenden när man har många handläggare. Och alla behöver jobba tillsammans liksom så det tänker jag absolut. Och att jag också kanske avlastande, att jag finns som våldshandläggare och då behöver inte ekonomi

handläggaren tänka att jag också ska vara expert på våldet eller vuxenhandläggaren att man vet vad man har för uppgifter och dem är man expert på. Jag tänker att det är avlastade för handläggarna också” (Socialarbetare D).

Vidare beskrivs samverkan även utanför organisationen, det vill säga socialtjänsten som något väsentligt:

” [...] det är väldigt viktigt med samverkan. Då tänker jag inte bara mellan myndigheter utan även med polis och med alltså juridiken eller jurister eller liksom andra [...] Men att jag tror att det kan vara viktigt med något forum av samverkans forum kanske. Eller på något sätt så att kvinnan eller manen verkligen får hjälpen att vad dem behöver ta tag i och vad dem behöver göra och vad dem ska tänka på. För jag tänker att oftast så är det så mycket annat i deras huvud som liksom dem tänker på och är upptagna av än att tänka på dem här praktiska sakerna.” (Socialarbetare A).

Socialarbetarna menar att samverkan gynnar klienten men även samtliga handläggare som arbetar med den våldsutsatta. Det beskrivs även tydligt att socialsekreterarna som arbetar med våld i nära relationer kan fokusera på det våldsutsattas situation och är därmed experter inom våldet medan ekonomi handläggaren kan fokusera på ekonomin och är experter inom det. Dock beskrivs det även att det inte alltid finns tid eller resurser för samverkan inom organisationen. Björck (2019, s. 153) lyfter betydelsen av att samverka inom och mellan myndigheter samt organisation. Författaren menar att samverkan har sedan länge påpekats som en nödvändig arbetsform samt en förutsättning för att förebygga våld och kunna handlägga ärenden med våldsutsatta kvinnor. Detta överensstämmer med Ekström (2017) modell som illustrerar det som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme. En av faktorerna är organisering/specialisering som därmed handlar om hur samarbetet inom organisationen används. Ekström (2017) menar att det är väsentligt att veta de organisatoriska aspekterna, då stöd till våldsutsatta kvinnor oftast behandlas i ett flertal varierande avdelningar. En annan viktig aspekt av detta är att citaten visar tydligt på att de våldsutsatta har mycket att tänka på som händer i deras situation än praktiska saker.

Detta kan kopplas till bilden från Hässleholms kommun (2019, se bakgrund s. 3) som visar den överväldigande mängd av olika myndigheter som en våldsutsatt kan behöva

komma i kontakt med. Dessutom är det väsentligt för socialarbetarna att ha samverkan med andra myndigheter förutom socialtjänsten. På så sätt gynnar det även deras arbete med de våldsutsatta.

5.4.8 Ideella organisationers betydelse

Socialsekreterarna har tagit upp att de upplever att ideella organisationer är väsentliga och har stor betydelse för deras arbete med våldsutsatta:

”Det finns ju andra ideella, en mängd olika verksamheter som vänder sig till den här målgruppen. Både telefonjourer och så på olika språk så man kan ringa och prata med [...] Det tycker jag absolut, dels handlar det om tillgången till platser om vi säger till skyddad boende men också till det stödet som personen kanske har.” (Socialsekreterare A).

I Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (Prop. 2006/07:38, s. 12) framgår det att frivilligorganisationerna är väsentliga för socialarbetare. Detta då våldsutsatta inte alltid vänder sig till socialtjänsten utan kan välja att endast vända sig till ideella organisationer. Vidare lyfts det i propositionen fram att bistånd kan erbjudas av socialtjänsten, där insatser, exempelvis jourboende, utförs av en frivilligorganisation. Det handlingsutrymme som socialsekreterarna uppfattar de har inom socialtjänsten, är alltså kopplat till och i viss mån beroende av en sektor som står utanför socialtjänsten.

6 AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med denna studie var att studera hur socialarbetare arbetar med våld i nära relationer inom socialtjänsten i Göteborgs Stad, med fokus på vilket handlingsutrymme de upplever att de har att matcha behov med insats. Syftet bröts ner i två frågeställningar som besvaras nedan utifrån studiens resultat.

- *Hur går det att skilja de våldsutsattas behov utifrån socialarbetarnas perspektiv och hur kan det förstås i relation till de insatser som de våldsutsatta erbjuds?*

Socialarbetarna upplever att de våldsutsatta kan ha många behov och att behovet kan skilja utifrån vilken situation den person man möter befinner sig i. Behov som de våldsutsatta kan ha är enligt socialsekreterarna är exempelvis att få kontakt med socialarbetarna, få information om vad som skall hända, att bli sedd och lyssnad på, skyddad boende, boende utan stöd, andra former av bostäder, ekonomiskt bistånd, barns behov, säkerhetsplaneringar samt samtalsstöd. Utöver dessa behov upplever socialarbetarna att de våldsutsatta har behov av hjälp som inte de själva ser, eller om de förnekar. I dessa situationer upplever socialarbetarna att de blir frustrerade av att inte kunna hjälpa den våldsutsatta samtidigt som de har en förståelse över att den våldsutsatta bestämmer själv över sitt eget liv och om denne vill ta emot hjälp eller inte. Insatserna som socialarbetarna upplever att de kan erbjuda de våldsutsatta är beroende på vilket behov som den våldsutsatta har. De menar att de behöver utreda vilka behov som den våldsutsatta har för att kunna erbjuda den mest lämpliga insatsen. Insatser som socialarbetarna har möjlighet att erbjuda är exempelvis samtalsstöd, boende i olika former som exempelvis skyddad boende eller kvinnojour, kommunalt kontakt eller kontaktperson. Dessutom upplever socialarbetarna att det saknas en del insatser i form av det långsiktiga stödet, boende med möjlighet till husdjur och boende med personal som har mångsidig kunskap. Detta bidrar till att socialarbetarna inte kan uppfylla vad de uppfattar som de våldsutsattas behov samt att de våldsutsatta riskerar att fara illa. Samtidigt anser jag att det är väsentligt att reflektera över om de våldsutsatta upplever att de har dessa behov som socialarbetarna anser. De våldsutsatta kan även uppleva att det saknas andra insatser som socialarbetarna inte har kännedom om. För att tillgodose de våldsutsattas behov på bästa möjliga sätt, kan ett alternativ vara att undersöka vad för insatser som våldsutsatta behöver och vad för behov de upplever att de har. Å andra sidan kan vissa av de våldsutsatta hamna mellan stolarna och inte få deras behov

tillgodosett som beskrivet utifrån socialarbetarna. Ett exempel på det är när en våldsutsatt person har flera problematik såsom missbruk och är våldsutsatt.

- *Vilket handlingsutrymme upplever socialarbetarna att de har för att kunna matcha behov med insats?*

Socialarbetarna upplever att de har ett stort handlingsutrymme att kunna matcha behov med insatser där det gäller så kallade ”glasklara” ärenden. Med detta menar socialsekreterarna att det är ”typiska” våld i nära relations ärenden, där våldet är tydligt och, där man vet hur man i en akut situation ska gå tillväga utifrån insatserna som finns. Socialarbetarna beskriver även att de kan få ett handlingsutrymme när de har god kunskap i ärendena samt inom ämnesområdet våld i nära relationer. Vidare, när de våldsutsatta har flera problematiker exempelvis att de är våldsutsatta samt har ett missbruk, tycks deras handlingsutrymme begränsas. Detta eftersom ärenden blir mer komplexa samt att det inte finns insatser att erbjuda inom socialtjänsten. En annan faktor som påverkar socialarbetarnas handlingsutrymme är ekonomin som ses som en negativ faktor. Socialarbetarna beskriver även att de saknar handlingsutrymme när arbetsledningen inte är överens med socialarbetarna. I dessa fall är det arbetsledningen som har mandatet och oavsett vad socialarbetarna gör för att utvidga sitt handlingsutrymme kommer det inte att kunna gå att erhålla mer handlingsutrymme. I andra fall beskriver socialarbetarna att de har ett stort handlingsutrymme genom att motivera sina beslut. Detta för att på så sätt kunna matcha behoven som de våldsutsatta har med insatsen som erbjuds. Samverkan, såväl inom som utom den egna organisationen, och ideella organisationer som resurs är två som lyfts även fram som viktigt för socialarbetarnas handlingsutrymme samt som något som möjliggör att våldsutsattas behov kan uppfyllas. Detta för att kunna utföra ett så bra arbete som möjligt men även att de våldsutsatta kan vända sig till ideella organisationer om de exempelvis inte vill vända sig till socialtjänsten.

Något jag har reflekterat samt reagerat över är att respondenterna i denna studie har svarat på intervjufrågorna på liknande sätt. Respondenterna arbetar på olika socialkontor inom Göteborgs Stad och som jag tidigare lyft arbetar dessa socialkontor med våld i nära relationer på varierande sätt. Studiens syfte har utgått från socialarbetarnas upplevelser om deras arbete inom socialtjänsten samt vilket

handlingsutrymme de upplever för att matcha behov med insats. Varje socialarbetare har svarat på intervjufrågorna utifrån personliga erfarenheter och på sitt eget sätt. Det framkommer även att socialarbetarna har olika arbetserfarenheter inom socialtjänsten med våldsutsatta men även andra arbetserfarenheter som socialarbetare. Det finns både fördelar samt nackdelar med detta. Orsaken till att respondenterna har svarat på liknande sätt kan bero på att de svarar på frågorna utifrån det de tror att jag vill höra. Men det kan även bero på att de vill vara lojala mot sin arbetsgivare, Göteborgs Stad. En annan faktor kan vara att oavsett vilket socialkontor man arbetar i så förhåller man sig till socialtjänstlagen. Där framgår det hur man ska arbeta med våldsutsatta och vad för insatser exempelvis de har rätt till.

Studiens resultat pekar på spänning mellan å ena sidan att socialarbetare har ett stort handlingsutrymme och att organisationen ger socialarbetarna utrymme för att utvidga sitt handlingsutrymme. Och å andra sidan beskriver socialarbetarna att de inte kan utvidga sitt handlingsutrymme när arbetsledningen inte håller med de i beslut. Organisationen ger då inte utrymme för socialarbetarna att utvidga sitt handlingsutrymme utan hänvisar till att deras arbetsledare har sista ordet. Detta kan för det sociala arbetet med våldsutsatta innebära att socialarbetarna inte får utrymme att arbeta i den mån de vill och behöver för att hjälpa de enskilda. Studiens resultat pekar även på att å ena sidan upplever socialarbetarna att de våldsutsatta kan ha många behov och att behoven kan skiljas åt, vilket dessa behov inte alltid tillgodoses genom de insatser som socialarbetarna erbjuder. Medan socialarbetarna å andra sidan upplever att de våldsutsatta har behov som inte de våldsutsatta ser eller som de förnekar. Detta kan bero på flertals olika faktorer som kommit fram i studien men som kan för det sociala arbetet med våldsutsatta innebära svårigheter att kunna hjälpa enskilda som är utsatta för våld i nära relationer.

Min slutsats är att arbetet med våld i nära relationer inte enbart ligger på socialtjänstens ansvar utan på samhället som helhet. Samhället kan exempelvis arbeta förebyggande genom att undervisa både på grund- samt universitetsnivå om hur våld i nära relationer är ett socialt problem. Det behövs även mer information kring ämnet, om hur man kan få hjälp och därmed synliggöra det mer. Avslutningsvis behöver det största förändringarna ske på nationell nivå och på alla nivåer i samhället behövs strukturella förändringar för att kunna bekämpa våld i nära relationer. Ett exempel på det är

attitydförändringar för att förändra de rådande normerna kring genus. Strukturer som utgår från normer innebär att samhället inte kommer kunna uppnå jämställdhet, jämlikhet och alla individers lika värde. Slutligen, innebär detta att det behövs mer uppmärksamhet och kunskap inom våld i nära relationer för att samhället ska kunna minska problematiken kring våld i nära relationer.

7 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING

Jag anser att arbetet med våld i nära relationer inom socialtjänsten är ett komplext arbete samtidigt som det är utmanande. Denna studie är ett litet bidrag som kompletterar Ekströms forskning. Förslag på vidare forskning skulle kunna vara ytterligare forskning inom området då det behövs. Forskning kring våldsutsattas erfarenheter av vilka insatser de tycker är värdefulla och som svarar mot deras behov är även forskning som är väsentligt att göra. Detta anser jag skulle kunna på sikt förbättra arbetet för de professionella inom socialtjänsten. Vilket indirekt förbättrar de våldsutsattas situation avseende hjälp och stöd de får.

8 REFERENSLISTA

Abrahamsson, Bengt & Andersen, Jon Aarum (2005). *Organisation: att beskriva och förstå organisationer*. 4., utök. och [rev.] uppl. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Björck, Annika (2019). Samverkan: I Heimer, Gun, Björck, Annika, Albért, Ulla & Haraldsdotter, Ylva (2019). *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur.

Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006): *Using thematic analysis in psychology, Qualitative Research in Psychology*, 3:2, 77-101.

Bridgman, Todd, Cummings, Stephen, Ballard, John (2019): *Who built Maslow's pyramid? A history of the creation of management studies 'most famous symbol and It's implications for management*, Academy of Management Learning & Education, 18:1, 81-98.

Bruzelius, Lars H. & Skärvad, Per-Hugo (2017). *Integrerad organisationslära*. Elfte upplagan Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Clough, A., Draughon, J. E., Njie-Carr, V., Rollins, C., & Glass, N. (2014). *Having housing made everything else possible: Affordable, safe and stable housing for women survivors of violence*. *Qualitative Social Work*, 13, 671–688.

Ekström, Veronica (2018): *Carriers of the troublesome violence – the social services' support for female victims of domestic violence*. *European Journal of Social Work*, 21:1, 61–73.

Ekström (2018). Socialtjänstens ansvar enligt lagstiftning: I Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (red.) (2018). *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. (s. 103–104) Första upplagan Stockholm: Liber.

Ekström, Veronica (2017): *Negotiating and justifying social services' support for female victims of domestic violence*. Nordic Social Work Research, 7:1, 18–29.

Ekström, Veronica (2016). *Det besvärliga våldet: Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Linköping: Linköpings universitet.

Ekström, Veronica (2015): *Violence against women – social services support during legal proceedings*. European Journal of Social Work, 18(5), pp.661–674.

Ekström, Veronica (2012): *Inte bara kvinna. Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck*. Retfærd. Nordisk Juridisk Tidsskrift. 35:3, 51–68.

Ekström, Veronica, & Lindström, Peter. (2016). *In the service of justice – will social support to victims of domestic violence increase prosecution? Accepted for publication in International Review of Victimology*. 22(3), 257–267.

Enander, Viveka, Eriksson-Larsson, Susanne, Fries, Julia, Holmberg, Carin, Larsdotter, Suzann & Olsson, Hanna (2011). *Hur går hon? Om att stödja misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015). Intervjuer: I Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 53–54) 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Groglopo, Adrian (2019). *Intervjuer – master metod*. Göteborg, Powerpoint: Göteborgs universitet.

Haeseler, Lisa Ann. (2013). *Improving Services Practices: Collaborative Care for Women of Abuse*. *Journal of Evidence-based Social Work*, 10, 10–18.

Hammerin, Agneta (2010). Anställda reflekterar över Individ- och familjeomsorgens organisering av stöd till kvinnor utsatta för våld: I Ekström, Veronica (2015): *Violence against women – social services support during legal proceedings*. *European Journal of Social Work*, 18(5), pp.661–674.

Heimer, Gun, Björck, Annika, Albért, Ulla & Haraldsdotter, Ylva (2019). *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, Carin (2011). Nya målgrupper och metoder – om djurs roll i uppbrottsprocessen: I Enander, Viveka, Eriksson-Larsson, Susanne, Fries, Julia, Holmberg, Carin, Larsdotter, Suzann & Olsson, Hanna (2011). *Hur går hon? Om att stödja misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. (s. 58 – 61). Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, Carin & Enander, Viveka (2011). *Varför går hon? om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Isdal, Per (2017). *Meningen med våld*. Andra upplagan Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Justesen, Lise & Mik-Meyer, Nanna (2011). *Kvalitativa metoder: från vetenskapsteori till praktik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Kelly, Liz, Sharp, Nicola & Klein, Renate (2014). *Finding the costs of freedom. How women and children rebuild their lives after domestic violence*.

Kvale, Steinar. (2006). Dominance through interviews and dialogues. *Qualitative Inquiry* 12(3), 480–500.

Lussier, Kira (2019): *Of Maslow, motives, and managers: The hierarchy of needs in American business, 1960-1985*. Journal of the History of the Behavioral Sciences, 55:4, 319-341.

Lundgren, Eva (red.) (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

Mullender, Audrey. (1996). *Rethinking domestic violence: the social work and probation response*. London: Routledge.

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: en sammanställning om situationen i Sverige. (2004). Stockholm: Amnesty.

Nilsson, Gabriella & Lövkrona, Inger (2015). *Våldets kön: kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Prop. 1997/98:55 Kvinnofrid.

Prop. 2006/07:38 Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.

Sokoloff, Natalie J & Dupont, Ida (2005). *Domestic violence at the intersections of race, class, and gender: challenges and contributions to understanding violence against marginalized women in diverse communities.*: I Ekström, Veronica (2017): *Negotiating and justifying social services' support for female victims of domestic violence*. Nordic Social Work Research, 7:1, 18–29.

Sinisalo, Eveliina & Moser Hällén, Linn (red.) (2018). *Våld i nära relationer socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Första upplagan Stockholm: Liber.

SOU:55. Utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor (2015). *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck: slutbetänkande*. Stockholm: Fritze.

Svensson och Ahrne (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt: I Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 29) 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Svensson, Kerstin, Johnsson, Eva & Laanemets, Leili (2008). *Handlingsutrymme: utmaningar i socialt arbete*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur.

Sverige. Socialstyrelsen (2016). *Våld: handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. ([Ny utg.]). Stockholm: Socialstyrelsen.

Thurén, Torsten (2019). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 3 Stockholm: Liber.

Tursunovic, Mirzet (2002). Fokusgruppsintervjuer i teori och praktik [Elektronisk resurs]. *Sociologisk forskning*. 39:1, 62–89.

United Nations. (1993). *Declaration on the elimination of violence against women*. A/RES/48/104.

United Nations. (1996). *Report of the Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, Ms. Radhika Coomaraswamy, submitted in accordance with Commission on Human Rights resolution*. 1995/85. E/CN.4/1996/53.

Internetkällor

Jämställdhetsmyndigheten. *Sveriges jämställdpolitik*.

[<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-jamstalldhet/sveriges-jamstalldhetspolitik> Hämtat: 2019-12-14].

Socialtjänstlagen: 2001:453.

[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453 Hämtat: 2019-11-30].

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

[<https://www.vr.se/analys-och-uppdrag/vi-analyserar-och-utvarderar/alla-publikationer.html#?query=god%20forskningssed&year=all&category=all&history=true> Hämtat: 2019-10-2].

Våld och hälsa: en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. (2014). Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet.

[http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/418/NCK-rapport_prevalens_Vald_och_halsa_www.pdf Hämtat: 2019-12-20].

9 BILAGOR

9.1 Informationsbrev

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Informationsbrev

Hej!

Mitt namn är Amez Kader och jag studerar på master programmet i socialt arbete på Göteborgs Universitet. Jag ska skriva min masteruppsats (D-uppsats) inför hösten 2019. För att jag ska kunna göra detta behöver jag deltagare och jag hoppas på att Ni kan hjälpa mig med det. Min uppsats kommer att handla om hur socialarbetare arbetar med våld i nära relationer inom socialtjänsten i Göteborgs Stad, med fokus på vilket handlingsutrymme de upplever att de har att matcha behov med insats.

Om du väljer att delta i studien innebär det att en intervju kommer genomföras vid önskad plats. Inför intervjutillfället behövs ingen förberedelse. Varje intervju uppskattas att ta cirka en timme och intervjuerna kommer att spelas in för att sedan transkriberas. Efter att studien examinerats kommer den insamlade datan att förstöras. Jag kommer att följa de etiska aspekterna vad gäller integritetskrav, samtycke, information samt konfidentialitet. Detta innebär att intervjun kommer att aidentifieras samt behandlas konfidentiellt med betydande aktsamhet och respekt för den enskilde. Din medverkan som deltagare kan avbrytas och är frivillig.

Om du väljer att delta i denna studie via mejl kommer du att kontaktas per telefon för att sedan komma överens om en tid och plats för intervjun.

Har du frågor kring studien eller om du vill ha mer information får du gärna kontakta mig per mejl. Du har även möjlighet att kontakta min handledare Viveka Enander på Göteborgs Universitet.

Tack på förhand för din tid och ditt samarbete.

Med vänliga hälsningar,

Amez Kader

amez_9@hotmail.com

Handledare: Viveka Enander

viveka.enander@socwork.gu.se

9.2 Skriftligt samtycke

Jag har härmed blivit informerad av studiens syfte och samtycker till att delta. Jag har även blivit informerad om att intervjun kommer att spelas in och att materialet kommer att anonymiseras.

Jag är medveten om att mitt deltagande är frivilligt och även att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan anledning när som helst.

Min underskrift nedan innebär att jag samtycker till att delta i denna intervju. Intervjuarens underskrift innebär att denna kommer att följa god forskningsetisk sed vad gäller konfidentialitet och anonymitet.

Intervjuperson:

Intervjuare:

Amez Kader

Ort, datum:

9.3 Intervjuguide

Inledning

- Hur ser din bakgrund ut?
- Hur länge har du arbetat med målgruppen, våld i nära relationer inom Socialtjänsten?
- Varför har du valt att arbeta med målgruppen, våld i nära relationer inom Göteborgs Stad?

Organisation och ansvarsområde

- Hur ser organisationen ut som du verkar i (hierarki?)
- Vad består huvudsakligen dina arbetsuppgifter av?
- Har du möjlighet att utöva ditt handlingsutrymme, i så fall på vilket sätt tillförser organisationen dig med den möjligheten?
- Har du möjlighet att "tänka utanför boxen"?

Behov och insatser

- Vilka behov ser du att de våldsutsatta har?
- Vilka insatser finns att erbjuda?
- Vilka insatser anser du saknas?
- Hur upplever du ditt handlingsutrymme när det gäller att anpassa behov med insats?
- Vad påverkar ditt handlingsutrymme? I negativ riktning? I positiv riktning? Hur försöker du själv utvidga det?

Ärende

- Kan du berätta hur vanligt det är med ärenden som avser kvinnor/män/samkönad?
- Kan du berätta för mig ett ärende, som du tyckte fungerade bra?
- Kan du berätta för mig ett ärende, som det fungerade mindre bra och som gjorde dig frustrerad?

Avslutning

- Är det något som du upplever att du vill tillägga?
- Kan jag återkomma med eventuella frågor vid behov?